бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 146 (11132) | 1966 оной июниин 21, вторник | Сэн 2 мүнгэн

А. Н. КОСЫГИН МОСКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин июниин 18-да Хельсинкиһээ Москва бусажа ерээ. Финляндиин Республикын президент Урхо К. Кекконенэй уряалаар албанай хэрэгээр тэрэ Финляндида аяншалһан байна. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй МИД-эй Скандинавска оронуудай таһагые даагша А. В. Захаров А. Н. Косыгинтай хамта аяншалалсаһан байна.

А. П. Кириленко, Д. С. Полянский, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, М. Т. Ефремов, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшэ В. Е. Семичастный болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ Советскэ правительствын толгойлогшые угтаа.

Финляндиин хэрэгүүдээр Советскэ Союзда байдаг саг зуурын этигэмжэтэ Аарна Кархило, Финляндиин посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд, журналистнууд угтагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

Киевэй барилгашадта ороной дээдэ хайра барюулагдаба

КИЕВ, июниин 18. (ТАСС). Гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгада амжалта туйлаһанайнгаа түлөө шагнагдаһан Главкиевгорстройн коллективтэ Ленинэй ордениие КПСС-эй ЦК гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест СССР эй Верховно Соведэй Презициумэй зүгһөө мүнөөдэр барюулаа.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Орооһо тарянай, бусад ургамалнуудай элбэг баян, [illegible]огтууритай ургаса абахын тула газар шанаржуулдаг мелиораци үргэн[illegible]эр хүгжөөхэ тухай

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, КПСС-эй ЦК-гай майн (1966 оной) пленумэй шиидхэбэритэй зохилдуулан, «Орооһо тарянай, бусад ургамалнуудай элбэг баян, тогтууритай ургаса абахын тула газар шанаржуулдаг мелиораци үргэнөөр хүгжөөхэ тухай» тогтоол баталан гаргаба.

Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудта, Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлдэ, нютагуудтахи партийна, соведэй, хүдөө ажахын ба уһанай ажахын органуудта, колхозууд болон совхозуудта иигэжэ дурадхагдаа:

гүрэн түрын тон шухала зорилго гэжэ тоолон, газар тарялан эрхилэлгын шанарые улам дээшэлүүлхын, газарай үрэжэл һайжаруулхын түлөө, газар шанаржуулдаг мелиорациин үргэн ехэ программа бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл эмхидхэн дэлгэрүүлхэ;

элдүүриин газарай гектар бүхэниие бүри хүсэд һайнаар, үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, газар уһалалгын, хаалгын ба уһаар хангалгын хэрэг үргэнөөр хүгжөөхэ, сабшалан ба бэлшээреэ һайжаруулха, газараа бүдүү шохойһоо, элдэб бүлэнсэг модоһоо, шугы бургааһанһаань сэбэрлэхэ, багахан хэһэг, таляан газарнуудые элдүүри болгохо, газарта сагаан шохой тарааха ба гипс холихо хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ;

газарайнгаа хүрьһэнэй һалхинда хаталгаһаа, уһанда эдигдэлгэһээ, намаг налхи бололгоһоо, дабһа хужараар ехэ бололгоһоо хамгаалха эрилтэнүүдые сэхэ шууд хэрэглэхэ, шухала байһан газарнуудайнь полиин захаар модо һуулгаха, мэн соогуур модо тариха;

зүб севооборотнуудые эрхилхэ ба ашаглаха, нютагай эрхэ байдалда тааруугаар газар тарялангай үрэтэй аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, хараалагдаһан газарта эрхим шанартай сортын үрэһөөр тарилгаа хэдэг болохо, наг шэбхэ ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ, газараа, тэрэнэйнгээ шанарые тодо һонороор бүридхэхэ.

Партийна, соведэй, хүдөө ажахын ба уһанай ажахын органууд, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүд, туршалгын станцинууд газар шанаржуулдаг мелиорациин, газарай үрэжэл һайжаруулгын, элдүүриин газарай гектар бүхэниие үрэ ехэтэйгээр ашаглалгын талаар тодорхой хэмжээ ябуулгануудай түсэб зохёолгодонь колхозууд, совхозуудта туһа хүргэхэ ёһотой.

Хахалагдадаг ба бусад элдүүриин һайн газарнуудые, илангаяа уһалагдадаг, хатаагдаһан, нуга газарнуудые, промышленна барилга хэхын, харгынуудые, электро-дамжуулгын лининүүдые барихын тула, хүдөө ажахыда хабаагүй ондоошье хэрэглэмжэдэ зорюулан, хүсэд үндэһэ баримтагүйгөөр таһалжа үгэдэг ябадалые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет буруушааба.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Юридическэ комисси союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хабаадалгатайгаар гүрэнэй, ниитын ба бусад хэрэглэмжэдэ ашаглагдаха газар таһалжа үгэлгые гуримшуулха тухай дурадхалнуудые тодорхойлхо ёһотой.

Хэдэ хэдэн ажахынуудтахи уһалагдадаг, хатаагдаһан газарай харууһагүй муу байһые, нилээд ехэ тиимэ газарай ашаглагдадаггүй байһые хараада абажа, уһалагдадаг ба хатаагдаһан газар ашаглалгада хайнаггүйгөөр хандадаг ябадал усадхаха, энэ хэрэгтэ ёһотой һайн гурим хангаха эрилтэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын, союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, Министрнүүдэй Соведүүдэй, нютагуудтахи партийна, соведэй, хүдөө ажахын ба уһанай ажахын органуудай, колхозууд болон совхозуудай урда табиха.

Уһалагдадаг газар тарялан хүгжөөхэ тухай. 7—8 миллион тухай гектар газар уһалха, элдүүрилэн ашаглаха программа 1966—1975 онуудта бэелүүлхэ, барайгар, шэниисэ, кукуруза, хлопок, саахарай свёкло, малай тэжээл, овощ, тэрэшэлэн үрэ жэмэс, виноград ба хүдөө ажахын бусад продукци улам ехээр ходо үйлэдбэрилэн абахын тула уһалагдадаг газарнуудтахи бүхы ургамалнуудай ургаса нилээд дээшэлүүлхэ.

1966—1970 онуудта 2,5—3 миллион гектар уһанай шэнэ газар, тэрэ тоодо барайгар тариха 505 мянган гектар газар, ашаглалгада оруулхаар хараалха.

Энэ табан жэлэй туршада орон доторхи газарай шанар һайжаруулхын тула 1,17 миллион гектарта, газараа жэгдэлэн тэгшэдхэхын тула — 1,42 миллион гектарта, һубаг каналнуудай уһаар хангаха арга боломжо һайжаруулхын, тэдэниие шэнэдхэн хубилгахын тула — 2,57 миллион гектарта мелиоративна хүдэлмэри хэхэ ёһотой болонобди.

4,5—5 миллион тухай гектар талмай дээрэ уһалалга хэхээр хараалан, 1971—1975 онуудта уһанай газарай талмайе улам үргэдхэхэ хэмжээ-ябуулгануудые СССР-эй Наукануудай академиин, эрдэм-шэнжэлэлгын харьяата эмхи зургаануудай хабаадалгатайгаар зохёохыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаглаа.

Уһалагдадаг газараа үрэтэй һайнаар ашаглахын, ажахынуудта хабаатай уһалалгын түхеэрэлгэнүүдые, коллекторнүүд-һубаг каналнуудые бүтэн бүрин байлгахын түлөө ажахынуудай харюусалга дээшэлүүлхыень, гүрэнэй уһалууриин барилгануудай, каналнуудай, коллекторнүүдэй ашаглагдасые һайжаруулха, уһаяа гаргаша багатайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ, каналнуудһаа шүүрдэн гаргаха үедэ уһанай хоролгые бага болгохо, уһалууриин түхеэрэлгэ ашагладаг управленинүүдые шухала хэрэгтэй техникээр хангаха, бэрхэ мэргэжэлтэдтэй болгохыень партийна, соведэй, хүдөө ажахын ба уһанай ажахын органуудые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

Хойто-Кавказдахи, Украинын урда зүгтэхи, Молдавидахи, Казахстандахи уһанай ажахынуудай хүдэлмэриин эршэ темп нилээд түргэдхэгдэнэ, худалдагдаха ороoһо таряа, бусад ургамалнуудые таридаг ехэ ехэ районуудые уһалагдадаг газарнуудтай нютагуудтань бии болгохын тула Поволжидо уһалууриин түхеэрэлгэнүүд баригдаха. Дунда Азиин, Закавказиин районуудтахи уһалалгын хэрэг улам хүгжөөгдэхөөр хараалагдаа.

Хойто-Кавказда, Украинын урда зүгтэ, Волго ба Аму-Дарья мүрэнүүдэй адагта, Сыр-Дарья мүрэнэй доодо ба дундуурхи нютагуудта, Алас-Дурна зүгтэ, Или мүрэнэй адагта барайгар ехээр тарихын тула газар уһалха, элдүүрилэн ашаглаха хүдэлмэри эмхидхэхээр хараалагдаа.

Түрүүшын ээлжээндэ город шадарай нютагуудаар овощ, хартаабха, тэжээлэй ба бусад ургамалнуудые тарихын тула һудал һубагуудай ба газар дорохи уһа хэрэглэн, бүхы нютагуудта газар уһалалгын хэрэг үргэнөөр хүгжөөхэ. Өөһэдын мүнгэ зөөреэр, банкын урьһаламжаар газар уһалха талаар колхозууд, совхозуудай гаргаһан үүсхэлые бүрин дэмжэхэ, энэ хэрэгтэнь тэдээндэ али бүхы туһаламжа үзүүлхэ. Казахай ССР-тэ, Поволжидо ба бусад нютагуудта хоолой сөөрэмүүдэй уһаар газараа уһалхын тула таатай зохид арга боломжо, нютагай дүй дүршэл хэрэглэхэ, тэрэшэлэн насосно станцинуудай сүлөө хүсэ, саахарай ба консервын заводуудай, мүн бусад предприятинуудай уһа, промышленна үйлэдбэридэ ба ажаһуудалда хэрэглэгдэдэг урадхуул уһа газараа уһалхын тула хэрэглэхэ.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэл, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд уһалагдадаг газарнуудай тарилгада, таримал мододто шухала хэмжээтэй минеральна үтэгжүүлгэ, тракторнууд, хүдөө ажахын машинанууд ба автомобильнуудые колхозууд, совхозуудта үгэхэ ёһотой. Уһалагдадаг газартай нютагуудтахи ажахы бүхэнэй шадамар бэрхэ гидротехнигүүдтэй, агрономуудтай болохынь тула колхозууд, совхозуудта мэргэжэлтэдые үгэжэ туһалха шухала.

Колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажалай эмхидхэл улам һайжаруулхын тула, ургамалнуудай селекциин [illegible] үрэһэнэй ажахын талаар хэгдэ[illegible] хүдэлмэри һайжаруулхын, эрдэм наукын туйлалтануудые, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэлые уһалагдадаг газар тарялан да нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын тула шухала хэмжээнүүдые хараалан бэелүүлхэ.

Уһанай газарта таригдаһан шэниисэ ба бусад ургамалнуудые уһалалгын, элдүүрилгын агротехникэ улам нарижуулан һайжаруулха зорилгоор Поволжидо, Хойто-Кавказда, Украинада, Казахстанда уһалагдадаг газар тарялангай туршалгын жэшээтэ совхозуудые эмхидхэхээр хараалагдаа.

СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерство, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Загаһанай ажахын министерство энергетикын, газар уһалалгын, загаһанай ажахын хэрэглэмжэдэ тогтоогдомол нуур далайнуудые, баригдажа байгаа гидроэлектростанцинуудые комплексноор ашаглаха дурадхалнуудые тодорхойлон хараалха даабаритай болобо.

1966—1970 онуудта ороной сүл талын, сүл тала шахуу ба хадын районуудта 51,6 миллион гектар бэлшээриин газарые уһаар хангаха, элдүүрилэн шанаржуулха, мүн урда тээнь уһатай болгогдоһон бэлшээринүүдтэхи уһанай ажахын түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн һэльбэхэ, газар дорохи уһа хэрэглэдэг оазисна уһалалга үргэнөөр хэрэглэхэ, саг зуурын бэлшээринүүдтэ культурно-ажаһуудалай шухала байранuудтай, интернат һургуулинуудтай ажахын центрнүүдые барихаар хараалагдана.

Үлэмжэ ехэ шиигтэй нютагуудта мелиоративна хүдэлмэри бүри үргэнөөр эрхилхэ тухай. 1966—1975 онуудта 15—16 миллион тухай гектар газар хатааха, элдүүрилэн ашаглаха, ороoһо таряа, лён, хартаабха, овощ, малай тэжээл ба хүдөө ажахын бусад продукци үйлэдбэрилгые тогтууритайгаар үргэдхэхын тула хатаагдаһан газарнуудта таригдадаг бүхы ургамалнуудай ургаса нилээд дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тоологдоо.

1966—1970 онуудта 6—6,5 миллион гектар талмайтай шиигээр үлэмжэ ехэ, намаг налхи газарнуудые хатаахаар, урдань баригдаһан уһалалгын түхеэрэлгэнүүдые һэргээхээр хараалагдаа.

Полесидэ, РСФСР-эй хара хүрьһэгүй нютагуудта, Алас-Дурна зүгтэ шиигээр үлэмжэ элбэг газарнуудые хатааха, элдүүрилэн ашаглаха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг ехэ районуудые тэндэ бии болгохо.

Тэрэшэлэн хатаагдахаар бэшэ, элдүүриин газарнуудта культуртехническэ хүдэлмэри хэхэ, тэрэ тоодо 9 миллион гектар сабшалан ба бэлшээри бүримүһэн һайжаруулха, мүн 28 миллион гектар талмай шороб эхүүн хүрьһэндэ сагаан шохой тараан шэнгээхэ даалгабаринууд тодорхойлогдоо. Нютагай зургаанууд, колхозууд болон совхозууд сабшалан ба бэлшээри юрын аргаар һайжаруулха, компостнуудые бэлдэхын, газарай хүрьһэндэ тараан шэнгээхын, мүн малай байра соо дэбдихэр болгон хэрэглэхын тула торф бэлэдхэхэ, зөөхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ ёһотой.

9—9,5 миллион тухай гектар талмайтай газар хатаахаар хараалан, 1971—1975 онуудта газар бүримүһэн һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хабаадалгатайгаар тодорхойлон зохёохыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ даалгагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор иигэжэ хараалагдана:

газар хатаалгын талаар тон һайн, гаргаша багатай арга гэгдэдэг бүтүү һубаг каналнуудые РСФСР-тэ, Белоруссиин ССР-тэ, Украинын ССР-тэ бүри олоор бариха, тэрэшэлэн уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые барихадаа уһанай урасхалые хоёр тээһээнь тааруулан хэрэглэхэ;

хатаагдаһан газарта тарилга хэхынь тула, сабшалан ба бэлшээри дээрээ тараан шэнгээхынь тула шухала хэмжээтэй минеральна үтэгжүүлгэ колхозууд, совхозуудта үгүүлхэ, наг шэбхэ бүри ехээр хэрэглэдэг болохо, хүдөө ажахын хүдэлмэридэ комплексно механизаци нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ;

хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса ехэтэй сортнуудые, ороoһото ургамалнуудай нангин хэбтэшэдэггүй сортнуудые бии болгохо хүдэлмэри эмхидхэхэ;

хатаагдаһан газар, сабшалан ба бэлшээри үрэтэй һайнаар ашаглалгын түлөө газар эдлэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, уһалууриин барилгануудые зүбөөр, техническэ талаарнь һайнаар ашаглаха ябадал хангаха, тэдэнээ бүтэн бүрин байлгаха, тиихэдээ ажахынуудта хабаатай һубаг каналнуудые һайн байлгалгада онсо анхарал хандуулха.

колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажалай эмхидхэл улам нарижуулан һайжаруулха, эрдэм наукын, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй туйлалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ;

Түүхэйгээр үйрүүлэгдэһэн гипс ба извёосхо хэрэгтэй соонь үйлэдбэрилхэ гэжэ 1967—1970 онуудай түсэбүүдэй проект дотор хараалхыень СССР-эй Госпланда, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаба.

Шиигээр үлэмжэ элбэг нютагуудта мелиоративна хүдэлмэри эмхидхэлгые һайжаруулха зорилгоор, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын харьяата предприятинууд, эмхинүүд уһа намаг хатааха, элдүүриин газарнуудые бүримүһэн шанаржуулан һайжаруулха, тэрэ тоодо культуртехническэ хүдэлмэри эрхилхэ ёһотой болоно. «Союзсельхозтехникын» онһожоруулагдамал отрядууд ба станцинууд газарай хүрьһэндэ сагаан шохой тараан шэнгээхэ, гипс холихо хүдэлмэри эмхидхэхэ, харин СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын предприятинуудай, эмхинүүдэй үгы байһан районуудта—элдүүриин газар шанаржуулан һайжаруулха культуртехническэ хүдэлмэри эрхилхэ болоно. СССР-эй Мелиорациин ба

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

[...]НАЙ САГТА ҺҮ ЕХЭЭР ҺААЯ!

БОЛЗОРҺОО УРИД ДҮҮРГЭХЭЭР

Һаалиин гүүртэнүүд зуһаландаа түбхинэһөөр һара шахуу болобо. Бэлшээриин ногоон һайжаржа, һаалишадай, малшадай хүлеэһэн саг — сагаан эдеэнэй дэлбэрхэ үе ерэлэй. «Советская Россия» колхозой һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ һү һааляа дээшэлүүлжэ, урагшатай һайнаар ажаллажа байнхай.

Үнгэрһэн үбэлдөө энэ колхозой һаалишад урда жэлэйхиһээ нилээд ехэ һү һаабашье, арга боломжонуудаа үшөөл хүсэдөөр ашаглажа шадаагүй һэн. Колхозой бүхы һаалишад адли һайнаар хүдэлөө гэхын аргагүй. Энэ жэлэй табан һарада зарим һаалишадай үнеэн бүриһөө 800, дээшэшье килограмм һү һаажа байхадань, нүгөөдүүлынь — арайхан 400—500 килограммтай үлэһэн.

Үнеэдэй эдеэлүүлгэ, харууһалгада дутагдалнууд олон ушарһан. Зарим һаалишад үнеэдээ хэдэн неделеэр сэбэрлэдэггүй, тогтоогдоһон рационой ёһоор эдеэлүүлдэггүй, ажалдаа гээгдэдэг байһан юм. Энээнэй уршагһаа тус ажахы нилээд ехэ һүеэ алдаһан.

Хажуугаарнь үбһэ, тэжээл дуталдаһан. Март һарада үбһэнинь, апрельдэ—силосынь дуусашоо. Энэ ушарта олон һаалишад абаһан уялгаяа бэелүүлхэ шадалгүй болоһон.

Мүнөө энэ хүндэ хүшэр үень үнгэрөө. Үнеэдынь үүрэй сайхаһаа эхилээд үдэшэ орой болотор адуулагдана. Мал адуулагшад бэлшээриин ногооной һайнда ехэл һаналаа хананги. Энэ жэл булагай бэлшээриин ногоон хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн гэжэ колхоздонь хэлсэнэ.

Зундаа мал бэлшээхэ гээшэ тиимэ амар хэрэг бэшэ. Дүй дүршэл, хүсэл зориг хэрэгтэй. Тиимэһээ артелиин правлени мал адуулагшадта онсо анхаралаа хандуулна. Дүршэл ехэтэй хүнүүдые мал адуулагшадаар томилоо.

Колхозой һаалиин фермэдэ дүрбэн хүн мал адуулагшадаар табигданхай: аха дүү Кирилл, Герасим Ефремовтэн, Александр Осипенко, Василий Емельянов. Эдэнэр наһаар залуушье һаа, үнэн сэдьхэлһээ ажаллана. Үнеэдээ шадабаритайгаар адуулаа һаа, һаалишад һү ехээр абаха гэжэ тэдэнэр ойлгодог. Һү ехээр һаахадаа тэдэнэр мал адуулагшадтаа баяр хүргэнэ.

Зунай халуун үдэрнүүдэй тогтобошье, малшад бүрил оролдосотойгоор хүдэлнэ. Үнеэдээ эгээн һэрюун сагта бэлшээнэ. Жэшээнь, үнеэд үглөөнэй 3 часһаа һаагдажа захална. Энээнэй ашаар малаа үглөөнэй 4 часта бэлшээридэ гаргаха аргатай. Мал адуулагшад үнеэдээ адуулхадаа бэлшээринень ходо һэлгэдэг заншалтай. Нэгэ газарта 4 үдэрһөө үлүү малаа ябуулдаггүй. Хэдэн үдэр болоод тэндээ эрьежэ ерэхэдэнь, ногоониинь нилээд һайжараад байдаг.

Малшадай зуһажа байһан газарта шэнэ газетэ, журналнууд ходо байха. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ерэхэдээ ходо газетэ, журнал асардаг.

Теэд гансахан бэлшээреэр һү шэмэ нэмээхын аргагүй. Зунай бэлшээриин эхилһэнһээ хойшо үнеэдтээ таряа талханай зүйл нэмэжэ эдюулнэ. Үнеэн бүридэ 200 грамм гурил уһанда худхажа эһээгээд үгэдэг. Эдэ үдэрнүүдтэ малай зуһажа байһан газарта бардаа таһалгарлагүй зөөгдэнэ.

Һайнаар бэлшээгдэһэн, нэмэлтэ тэжээлдэ хүртэһэн малай шэмэ хараата дээшэлнэ. Зуһаланда нүүһэн сагһаа хойшо тус фермэһээ хоёр дахин ехэ һүн абтадаг болоо. Хэрбээ майн 15-да үбэлжөөндөө байхадаа үдэртэ 600—630 килограмм һү һаадаг байбал, мүнөө зуһаландаа байхадаа—1100—1200 килограммда хүргэнэ.

Гүрэндэшье һүн хоёр дахин ехэ худалдагдадаг болоо. Зуһаланда нүүхэһээ урда тээ 500—550 килограмм һү худалдадаг байбал, мүнөө тэрэнь 1000 килограммһаа үлүү болоно.

Зунай бэлшээридэ гарахын урда тээ хүршэ «Маяк» колхозой малшад гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэхэ уряатайгаар аймагай малшадта хандаһан юм. Энэ хандалгыень «Советская Россия» колхозой малшад халуунаар дэмжэһэн.

Хахад жэлэй түсэбөөр энэ колхоз гүрэндэ 1750 центнер һү худалдаха байгаа. Июниин 10-най мэдээгээр 1495 центнер һү тушаанхай. Үнгэрһэн 10 хоногто бэлэдхэлэй пунктда 155 центнер һүн оруулагдаа һэн. Тиигэжэ ерэхэ 10 хоногой туршада хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур хэдэн центнер һү худалдахаар.

Артелиин һаалишадай дунда социалис мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүн 10 хоног бүри согсологдоно. Түрүүшүүлдэ колхозой правлениин, партийна организациин дамжуулгын улаан вымпел мүнгэн шантайгаар барюулагдана. Һаалиин фермэнүүдтэ «Дайшалхы хуудаһанууд» гаргагдана. Тэндэнь гансахан һаалишадай ажал бэшэ, мүн хонишод, механизаторнууд болон бусад ажалшадай мүрысөөн тухай бэшэгдэнэ. Үдэр бүри тооной кино харуулагдана.

Колхозой һаалишад, малшад нёдондо жэлэйхидэйл адли зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха зорилго урдаа табинхай.

З. ТЭЛИН.

Улаан-Үдын аймаг.

ТУГ ДЭЭРЭНЬ—ЛЕНИНЭЙ ОРДЕН

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженер, технигүүд комбинадые Ленинэй орденоор шагнаһанда зорюулагдаһан митингдээ олооро сугларба. Парти, правительствын шагнал—орден, медальнуудаар комбинадай хорёод хүдэлмэришэдэй шагнагдаһан тухай Указай республикын газетэнүүдтэ толилогдоһон үдэр энэ митинг зарлагдаа.

— Хүндэтэ нүхэд! Танай комбинадай Ленинэй орденоор шагнагдахада, бидэнэр бултадаа аргагүй ехэ баясхалантайгаар угтаабди. Үшөө тиихэдэ танай комбинадай бүлэг хүдэлмэришэд орден, медальнуудаар шагнагдаба,—гэжэ КПСС-эй обкомой секретарь К. М. Продайвода амаршалгын үгэ хэлээд, комбинадые Ленинэй орденоор шагнаха тухай Указые уншахадань, нэрьемэ альга ташалган болоно.

Комбинадай үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн—мяха шулагшадай бригадир Николай Александрович Аранзин Ленинэй орденоор шагнагдаба.

Николай Александровичай хүтэлбэрилдэг бригада үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаһаар үнинэй. Мүнөө эдэнэрэй бригада КПСС-эй XXIII съездын нэрэмжэтэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Указ соо дурсагдаһан бусад нүхэдынь комбинадай коллективэй дунда хүндэтэй болоһон ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд юм.

Ленинэй орденоор шагнагдаһан Н. А. Аранзин иигэжэ мэдүүлээ:

— Юрын хүдэлмэришэн минии хэһэн хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэжэ, үндэр шагналда хүртөөһэндэнь парти, правительствада халуун зүрхэнэй баярые хүргэнэб. Энээнэйнь урмада бүхы хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа, Эхэ оронойнгоо улам һалбархын түлөө оролдохоб!

Комбинадай хүдэлмэришэд жэлһээ жэлдэ эрхим амжалта туйлажа, республика, орон дотороо суурхуулжа ябадаг. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ шударгы бэрхээр ажаллажа, Бүхэсоюзна мүрысөөндэ хэдэн удаа илажа гараһан түүхэтэй. Энээниие нь хэтэ мүнхэдөө хадагалжа ябахаар үгтэһэн Гүрэнэй Оборонын Комитедэй Улаан туг гэршэлжэ үгэнэ.

— Хүндэтэ нүхэд! Мүнөөдэр бидэнэрэй булта найм най һайндэр гэжэ би һананаб. Бидэнэр бултадаа орденто комбинадайхин гэлсүүлхэ болообди. Тиимэһээ үшөө һайнаар ажаллажа, коммунизмын жасада өөһэдынгөө хубитые оруулалсая!—гээд Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан Надежда Иннокентьевна Костеевагай хэлэхэдэнь, эндэ сугларагшад бүришье һаа хүхюутэй, баяртайнууд болоно.

Митингдэ хабаадагшад комбинадые Ленинэй орденоор шагнаһандань үшөө һайнаар ажаллажа, бүри ехэ илалта туйлахабди гэжэ хэлсээ. Эдэнэр жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25-да дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 300 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаа.

Удаань КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Совет правительствада эльгээгдэхэ бэшэг нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан абтана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мяха-консервын комбинадта болоһон баярай митинг дээрэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Шестаков үгэ хэлэжэ байна.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

Ленинэй ордендо хүртэһэн мяха-консервын комбинат тух[illegible]й материалнуудые г[illegible]зетымнай 3-дахи хуудаһанда уншагты.

Орооһо тарянай, бусад ургамалнуудай элбэг баян, тогтууритай ургаса абахын тула газар шанаржуулдаг мелиораци үргэнөөр хүгжөөхэ тухай

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

уһанай ажахын министерствын, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй, торфын промышленностиин предприятинууд, эмхинүүд торф малтан абаха ба зөөхэ, торфын компостнуудые союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведэй тодорхойлһон хэмжээтэйгээр бэлдэхэ, газарай хүрьһэндэ тараан шэнгээхэ ёһотой байна.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, партийна, соведэй, хүдөө ажахын, уһанай ажахын органууд мелиоративна хүдэлмэри эмхидхэн бэелүүлгэдэ колхозууд, совхозуудые хабаадуулха ёһотой.

Газар шанаржуулдаг мелиорациин хүдэлмэри хэхын тула машинно-мелиоративна, сабшалангай-мелиоративна станцинуудые, барилга-хабсаргалгын тусхай мэргэжэлтэй управленинүүдые, оньһожоруулагдамал отрядуудые эмхидхэн байгуулха тоо хэмжээн ба болзорые СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэтэй, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлтэй хамта тодорхойлхыень, тэдэндэ шухала үйлэдбэриин бааза хангаха, кадрнуудаар бүридүүлхыень союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа. СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд хээрын ногоо тарихын, сабшалан ба бэлшээри һайжаруулхын тула колхозууд, совхозуудай хэрэглэмжэ бүрин хангаха шухала байһые хараада абажа, үбһэ ногооной үрэһэ бүри ехээр ургуулдаг болохо хэмжээ абаха, шухала болоо һаань—үрэһэнэй талаар тусхай мэргэжэһэн ажахынуудые эмхидхэхэ зэргэтэй.

Уһанай ажахын барилганууд ба түхеэрэлгэнүүдэй проект зохёолгые үндэһөөрнь һайжаруулха, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын мэдэл доро байжа проект табидаг хүсэтэй эмхинүүдые бии болгохо шухала гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдэрбэ.

Союзна республиканудай Компартинуудай ЦК-нууд, Министрнүүдэй Соведүүд, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство уһанай ажахын проектнэ эмхинүүдые ехэ мэргэжэлтэй кадрнуудаар бүридүүлэн хангаха, уһанай ажахын проектнэ эмхинүүдэй үйлэдбэриин-техническэ бааза үргэдхэхэ, уһанай ажахын барилганууд ба түхеэрэлгэнүүдэй проект табихадаа оронойнгоо, мүн хилын саанахи эрдэм, техникын түйлалтануудые хэрэглэхэ ябадал хангаха ёһотой.

Хаа хаанаһаа үгтэһэн мүнгөөр мелиорациин хэгдэдэг газарнуудтахи уһанай ажахын барилгын, газар шанаржуулгын, совхозуудай ба бусад барилгануудай талаар хэгдэхэ проектно-шэнжэлгын хүдэлмэриин жэлэй түсэбүүд, тэрэшэлэн СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын харьяата проектнэ эмхинүүдэй хүдэлмэриин жэлэй түсэбүүд энэ министерствээр тодорхойлогдон зохёогдохо, баталагдаха ёһотой гэжэ тогтоогдоо. Уһанай ажахын эмхинүүдтэ проектно-шэнжэлгын хүдэлмэри хэжэ үгэхыень СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерствын, СССР-эй Геологиин министерствын, СССР-эй Госстройн, СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерствын, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, бусад министерствэнүүд болон албан зургаануудай проектнэ эмхинүүдэй хүдэлмэриин жэлэй түсэбүүд дотор хараалхыень СССР-эй Госпланда даалгагдаа.

1966—1970 онуудай үеэр уһанай, хатаагдаха, уһаар хангагдаха газарнуудтай районуудта газар уһалха, хатааха проектнэ хүдэлмэри хэжэ дүүргэхэдэнь шухала болохо топографическа, гидрогеологическа хүдэлмэри бүтээхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Геологиин министерствэдэ даалгагдаба. Ехэ гол мүрэнүүд шадархи, бусад зарим нютагуудтахи газар уһалалга, хатаалгые үргэдхэн хүгжөөхэ схемэнүүдые СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хабаадалгатайгаар 1966—1968 онуудта тодорхойлон зохёохыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ даалгагдаа.

Уһанай ажахын эмхинүүдэй **үйлэдбэриин хүсэтэ баазануудые бии болголго** хадаа газарай шанар һайжаруулдаг мелиораци үргэн ехээр эмхидхэхэ түсэбүүдэй амжалтатайгаар дүүргэдхэе шухала нүхэсэл болоно. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мелиоративна хүдэлмэриин улам ехэ боложо байгаа хэмжээнтэй зохилдуулан, уһанай ажахын барилга хэдэг эмхинүүдэй мүнөөнэйнь үйлэдбэри үргэдхэхэ, шэнэ эмхинүүдые бии болгохо, тэдэниие механизациин хэрэгсэлнүүдээр, транспортаар хангаха, гэр байрын, культурно-ажаһуудалай талаар шухала эрхэ байдал ханган, хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэдээр бүридүүлхыень СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствые, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдые уялгаба.

Эдэ жэлнүүдтэ уһанай ажахын талаар хараалагдаһан хэмжээтэй хүдэлмэри бүтээхын тула шухала барилгын материалнуудай промышленностиин ба барилгын индустриин тусхай мэргэжэлтэ предприятинуудые эмхидхэн байгуулхаар хараалагдана. Түмэр-бетон хабсаргамал хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг предприятинуудай хүсэн 1970 ондо 4,6 миллион кубометртэ хүрэтэр нэмээгдэхэ. Уһанай ажахын барилгада зорюулагдажа, 1965 ондо 110 мянган километр һубаг каналнуудай гончарна соргонууд бүтээгдэһэн аад, 1970 ондо 443 мянган километр болгогдохо. Һубаг каналнуудта табигдаха гончарна соргонуудые бүтээхэ хүсэнэй нэмээгдэхэтэй хамта, хирпиисын, керамическа үйлэдбэриин бии байгаа, баригдажа байһан предприятинуудай арга боломжыень хүсэд бүрин ашаглаха шухала.

СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд 1966—1970 онуудта уһалагдадаг, хатаагдаһан газарнуудтахи уһанай ажахын барилгын, совхозуудай барилгын оньһожоруулагдамал нүүдэл колонноnуудые уһанай ажахын эмхинүүдтэ байгуулха ёһотой. Хүдөөдэ барилга хэхэ оньһожоруулагдамал нүүдэл колонноnуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулан, 1963 оной июниин 6-да СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоолтой зохилдуулан тодорхойлогдоһон ажалай түлөөһэнэй гурим эдэ шэнэ колонноnуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хабаадаха болоно.

Газар уһалха, хатааха, элдүүрилэн ашаглаха хүдэлмэри эмхидхэлгые улам һайжаруулхын тула Поволжидо, Алас-Дурна зүгтэ, Полесидэ, Ростовско областьдо, Краснодарай ба Ставрополиин хизаарнуудта, Украинын урда зүгтэ мелиорациин, совхозуудай барилгын хэдэ хэдэн главна управленинүүдые СССР-эй, союзна республиканудай Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэнүүдэй дэргэдэ эмхидхэхэ шухала гэжэ мэдэрэгдээ.

Уһанай ажахыда хабаатай барилгын подрядна хүдэлмэри хэхын тула СССР-эй Энергетикын ба электрификацилгын министерство, СССР-эй Транспортна барилгын министерство, СССР-эй Хабсаргалгын, тусхай барилгын хүдэлмэри хэдэг министерство, Дундуур машина бүтээлгын министерство, Газай промышленностиин министерство, СССР-эй Хэлхеэ холбооной министерство, союзна республиканудай барилгын министерствэнүүд, хүдөөгэй барилгын министерствэнүүд элсүүлэгдэхэ болоно.

СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство харьяата предприятинуудайнгаа, эмхинүүдэйнгээ хүсөөр, колхозууд, совхозуудтай баталһан договорнуудай үндэһөөр, ажахынуудай мүнгэ зөөреэр, банкын урьһаламжаар бүтээгдэхэ уһалалгын, хатаалгын ба мелиоративна бусад хэмжээ ябуулгануудай талаар хэгдэхэ проектно-шэнжэлгын, барилгын хүдэлмэри, тэрэшэлэн ажахынуудта хабаатай уһалууриин, хатаалгын түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха, сэбэрлэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ уялгатай.

Газар шанаржуулха мелиорациин түсэбүүдэй гүйсэдхэл **мелиоративна хүдэлмэри ургэлжэдэнь оньһожоруулһанһаа**, ургамалнуудые уһалалгаһаа, түрүү техникэ ба бүтээсэ ехэтэй шэнэ машинануудые хэрэглэлгэһээ нилээд дулдыдаха байна. Тиимэһээ мелиоративна, хүдөө ажахын бүри оньһон нарин шэнэ машинануудые, газар уһалха машинануудые зохёохо ба бүтээхэ, иимэ техникэ бүтээн гаргадаг үйлэдбэринүүдые нэмэжэ эмхидхэн байгуулха ябадал хангахыень Барилгын, харгын ба коммунальна машина бүтээдэг министерствэдэ, Тракторна, хүдөө ажахын машина бүтээдэг министерствэдэ, мүн бусад зургаануудта даалгагдаа. Конструкторска хэдэ хэдэн бюронуудые уһанай ажахын хэрэглэмжэ хангаха машинануудай проект табидаг тусхай мэргэжэлтэй болгохоор хараалагдаа.

СССР-эй Госплан, материально-техническэ хангалга эрхилдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет, СССР-эй Тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээдэг министерство, Автомобильна промышленностиин министерство, Химическэ ба нефтиин машина бүтээдэг министерство, Хабсаргалгын ба тусхай барилгын хүдэлмэри эрхилдэг министерство мелиоративна техникэ бүтээдэг предприятинуудта 1967—1970 онуудай үеэр тракторнуудые, мелиоративна машина хабсарган бүридүүлхын тула шухала двигательнүүд, үзелнүүд ба детальнуудые үгүүлхэ ёһотой. Мелиоративна түхеэрэлгэнүүдые бариха, заһабарилха үедэ хэрэглэгдэдэг машинанууд ба түхеэрэлгэнүүдые бүтээхын тула шухала хүсэ нэмээхэ, тэрэшэлэн тэдэ машинанууд, түхеэрэлгэнүүдтэ хэрэгтэй запчастьнуудые үйлэдбэрилхэ хэмжээнүүд хараалагдаа.

СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд газар малтадаг техникэ заһабарилха шэнэ заводууд ба мастерскойнуудые 1966—1970 онуудта барюулха, ашаглалгада оруулха, мүнөө ашаглагдажа байһыень шэнэдхэн һэльбүүлхэ уялгатай. «Союзсельхозтехникэ» гэжэ нэгэдэл ба союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд уһанай ажахын эмхинүүдэй эрилтэ хэрэглэмжые хүсэд дүүрэн хангахаар хэмжээтэй тракторнууд ба бусад техникэ заһабарилхын тула шухала хүдэлмэри хангаха зэргэтэй. Тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээдэг министерство газар уһалхын тула шухала насосно станцинуудые, уһа сүршэн сасадаг машинанууд ба бусад техникэ бүтээхэ, бүрин хүсэдөөр эльгээлгэхэ ёһотой.

Уһанай ажахын барилга хэхэ, культуртехническэ хүдэлмэри эрхилхэ, барилгын материалнуудай промышленностиин, барилгын индустриин предприятинуудые хүгжөөхэ, гэр байрын-коммунальна, культурно-ажаһуудалай барилга хэхэ, мүн тэрэшэлэн мелиораци эрхилжэ газараа шанаржуулха ябадалтай холбоотой ондоошье хүдэлмэри бүтээхэ зорилготой **капитальна хүдэлмэридэ** 1966 — 1970 онуудай турша соо 14,32 миллиард түхэригэй, тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ 9,34 миллиард түхэригэй хэмжээтэй **мүнгэ һомолхо** гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтообо.

Капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгэнэй экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ, уһалагдадаг ба хатаагдаһан газар элдүүрилэн шанаржуулгын болзор хороохо зорилгоор, тиимэ газарнуудые элдүүрилэн ашаглаха хэдэ хэдэн хоорондоо холбоотой хэмжээ ябуулгануудтай тааралдуулан, уһанай ажахын барилга хэхэ гэжэ тогтоогдоо. Шэнэ ба хүн зонгүй районуудта уһанай ажахын түхеэрэлгэнүүдые барихатала хамта үйлэдбэриин байрануудые, гэрнүүдые, культурно-ажаһуудалай байшангуудые, харгынууд ба бусад түхеэрэлгэнүүдые барилсаха шухала. Тэндэхи территориие болбосон болгохо, модо тариха, тосхонуудыень электричествэтэй, телефонтой, радиотой болгохо хэрэгтэй.

1966—1970 онуудта мелиорациин ехэ программа бэелүүлхын тула **материально-техническэ хэрэгсэлнүүд** тусхайлан табигдаха болоно. 30 мянган экскаватор, 28 мянган бульдозер, 18 мянган скрепер, 10 мянган Т-100 маркын трактор, үнэһөөрнь һуга татан арилгадаг 12 мянган машина, кусторезүүд, дисктэй 25 мянган хүндэ борной, шулуу арилгадаг 15 мянган машина, һубаг малтадаг 40 гара мянган машина, уһа сүршэн сасадаг ба урадхуулдаг 76 мянган машина, насосно нүүдэл 48,6 мянган станци, 230 мянган хэһэг насосууд, бусад машинанууд болон түхеэрэлгэнүүд, тэрэшэлэн ашаанай 80 мянган автомобиль, 1 миллион үлүүтэй тонно элдэб соргонууд ба бусад материалнууд үгтэхэ.

Колхозуудай, совхозуудай мүнгэ зөөреэр, банкын урьһаламжаар бүтээгдэхэ мелиоративна хүдэлмэридэ, тэрэшэлэн гүрэнэй бюджедээр табигдадаг мүнгэ зөөридэ барилгын материалнуудые үгэхөөр хараалагдана.

Мелиоративна хүдэлмэри хэхын тула шухала машинанууд, түхеэрэлгэнүүд ба материалнуудые үйлэдбэрилхэ, үгэхэ ябадал гүрэн түрын тон шухала даалгабаринуудта тоологдон дүүргэгдэхэ ёһотой гэжэ Тогтоол дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Хүдөө һуурин тосхонуудые, мал ажалай фермэнүүдые уһаар хангалга һайжаруулха тухай дурадхал тодорхойлон бэлдэжэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хүргэхыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлдэ даалгагдаа.

Мелиорациин хэгдэһэн газарые хүдөө ажахыда ашаглалгын хойноһоо хиналтаяа шангадхахын тула, уһалагдадаг ба хатаагдаһан газарнуудые 1966—1967 онуудта нэгэн доро инвентаризацилхыень, тиихэдээ бүхы ажахынуудые зохихо документнүүдээр хангахыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, СССР-эй ЦСУ-да, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа. Инвентаризациин мэдээнүүдэй үндэһөөр, ашаглагдадаггүй газарнуудые эдлүүри болгон һэргээхэ хэмжээ ябуулганууд зохёогдохо, бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. 1967 оной январиин 1-нэй байдалаар уһалууриин, хатаалгын, уһаар хангалгын түхеэрэлгэнүүд ба барилгануудые паспорттай болгохо, тиихэтээ хамта тэдэниие мүнөөнэй сэнгээр сэгнэхэ, мүн саашадаа мелиоративна дансада ходо бэшэдэг байха. Жэл бүри ноябриин 1-дэ колхозууд, совхозууд ба гүрэнэй бусад ажахынуудтахи уһалагдадаг, хатаагдаһан газарнуудай хэр ашаглагдажа байһые, тэрэшэлэн ургасын ба тэндэһээ абтадаг продукциин хэмжээе бүридхэхыень СССР-эй ЦСУ-да дурадхагдаа.

Кадрнуудые бүри олоор бэлдэхэ, газарай мелиорациин талаар хэгдэдэг **эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри һайжаруулха** хэмжээнүүд Тогтоол дотор тодорхойлогдонхой. 1970 ондо гидромелиоративна институдууд ба факультедүүдтэ студентнэрые абалга 6500 хүрэтэр нэмээгдэхэ, мүн тусхай дунда һургуулинуудта 18600 хүрэтэр һурагшадые абаха байна. Мелиоративна барилгада, уһалагдадаг ба хатаагдаһан газарнуудые ашаглахын тула шухала инженернүүд болон агрономуудые, агрономууд-луговодуудые, культуртехнигүүдые, хүрьһэ шэнжэлэгшэд-мелиораторнуудые, гидрогеологууд-мелиораторнуудые бэлдэхэ, һэльбэн һургаха институдуудые, бии байһан вузуудта факультедүүд ба тусхай курсануудые эмхидхэхэ асуудал союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамтадаа хаража узэхыень СССР-эй Дээдэ, тусхай дунда һуралсалай министерствэдэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ даалгагдаа.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министерство, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд уһанай ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэдэг дээдэ һургуулинуудта, түбхын түрүүн Новочеркасска инженерно-мелиоративна, Джамбульска гидромелиоративно-барилгын институдуудта, уһанай ажахын инженернүүдые бэлдэдэг Украинын институдта, Киевскэ инженерно-барилгын институдта, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдэй ба хүдөө ажахые оньһожоруулдаг инженернүүдые бэлдэдэг Ташкентын институдта шухала һуралсалай байшангууд, лабораторинууд, студентнэрэй хамтын байранууд, профессорнүүд болон багшанарай байха гэрнүүдые, Московско гидромелиоративна институдай студентнэрэй байха хамтын байрануудые 1966—1970 онуудта барюулха уялгатай.

Ерэхэ табан жэлэй турша соо шэнээр эмхидхэгдэһэн профессионально-техническэ училищинуудай байшангуудые барюулха, тэдэниие шухала хэрэгтэй техникээр хангахыень союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэдэ, Профессионально-техническэ һуралсал эрхилдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедтэ даалгагдаба. Уһанай ажахын барилгада хэрэгтэй барилгашад, механизатор ба бусад мэргэжэлтэн 270 мянган хүдэлмэришэдые бэлдүүлхэ.

Совхозуудай трактористнууд-машинистнуудай намартаа-үбэлдөө хэдэг ажалай түлөөһэнэй гурим ба условинууд, тэрэшэлэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй 1966 оной апрелиин 22-ой Тогтоолоор тодорхойлогдоһон мэргэжэлнүүдээр бүтээгдэдэг хүдэлмэриин стажай түлөө үгтэхэ нэмэлтэ түлөөһэнүүд 1966 оной июлиин 1-һээ экскаваторнуудай машинистнуудта, уһа сүршэн сасадаг агрегадуудай, газар үрөбхии малтадаг машинануудай, нүүдэл ба тогтомол насосно станцинуудай машинистнуудта, СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй, тэрэнэй органуудай харьяата уһанай ажахын түхеэрэлгэнүүдэй барилга дээрэ, ашаглалгын газарта хүдэлмэрилдэг грейдеристнүүдтэ, тракторнстнуудта, скреперистнүүдтэ, бульдозеристнүүдтэ хабаадаха байна.

СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство, Ажалай ба салин хүлһэнэй асуудалнуудые шиидхэдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитетэй, СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэтэй, «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлтэй, ВЦСПС-тэй хамта хүдэлмэриин үрэ дүн һайжаруулха материальна урмашалыень улам ехэ болгохо зорилгоор уһанай ажахын эмхинүүдэй барилгын ба ашаглалгын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлөөһэ хубилгаха тухай, тэрэшэлэн уһалагдадаг, хатаагдаһан газарнуудһаа элбэг баян ургаса абаһанайнь түлөө совхозуудай хүдэлмэришэдые урмашуулха тухай дурадхалнуудые тодорхойлон бэлдэжэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ габиха ёһотой.

Мелиорациин ба уһанай ажахын гол асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эрдэмтэдэй хүсые элсүүлэн табиха, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри таарулан ябуулха хэрэг һайжаруулхын, научна шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ түргөөр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын, лабораторно-үйлэдбэриин бааза бэхижүүлхын тула, эрдэм-шэнжэлгын хэдэ хэдэн институдуудые СССР-эй Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын мэдэлдэ оруулха шухала гэжэ мэдэрэгдээ.

КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон партийна, соведэй организацинууд, хүдөө ажахын ба уһанай ажахын зургаанууд, колхозууд болон совхозууд, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд газар тарялан эрхилэлгын шанар дээшэлүүлхын түлөө, газараа бүрин һайжаруулхын, орооһото тарянай, бусад ургамалнуудай элбэг баян, тогтууритай ургаса абахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл дэлгэрүүлхэ байха гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет батаар этигэжэ байһанаа элирхэйлнэ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Гүрэнэй худалдаа наймаа, ниитын эдеэ хоол хүгжоолгын талаар долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта түйлаһанайнь түлөө орон доторхи гүрэнэй худалдаа наймаанай онсо шалгарһан олохон хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1966 оной июниин 13-най Указаар СССР-эй ордендууд болон медальнуудаар шагнагдаа. Тэрэ тоодо **Буряадай АССР-һээ:**

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

РУБЦОВА Нина Алексеевна—Улаан-Үдын столовонуудай трестын № 3 столовын тогоошон.

ХУНДАЕВА Валентина Намсараевна—Улаан-Үдын горпищеторгын № 30 магазиниие даагша

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

АЛЕКСЕЕВА Анна Герасимовна — Улаан-Үдэ станциин ресторанай тогоошон.

АНДРЕЕВА Елена Федоровна—Улаан-Үдын горпромторгын № 28 магазинай ахалагша наймаалагша.

БРЫЛЕВА Татьяна Михайловна—Улаан-Үдын столовонуудай трестын № 8 столовын үйлэдбэриие даагша.

ХАБАЛОВ Михаил Михайлович—Худалдаа наймаанай министр.

ЧЕРНЯКОВ Иван Давыдович—КПСС-эй обкомой таһагые даагша.

ШУТУКОВ Намсарай Цыренович—Улаан-Үдын горпромторгын директор.

«ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

АФАНАСЬЕВА Евдокия Фоминична — Улаан-Үдын столовонуудай трестын № 9 столовын үйлэдбэриие даагша.

ГАЛЬПЕРОВА Галина Николаевна—Улаан-Үдын горпищеторгын № 10 магазинай таһагые даагша.

ДЫРХЕЕВА Екатерина Степановна — Улаан-Үдын горпромторгын № 3 магазинай таһагые даагша.

ПАВЛЕЦОВА Галина Сергеевна—Улаан-Үдын столовонуудай трестын «Байкал» ресторанай үйлэдбэриие даагша.

ПЕРЕПАНОВА Мария Семеновна—Улаан-Үдын горпищеторгын № 19 магазиниие даагшын орлогшо.

САЛЕЕВА Евдокия Степановна — Улаан-Үдын горхлебторгын № 4 магазиниие даагша.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

БАРДЫНОВА Анна Егоровна—Улаан-Үдын горпищеторгын № 6 магазинай наймаалагша.

БРАСЛАВСКАЯ Валентина Григорьевна — Росмясорыбторгын хладокомбинадай загаһа буйлуулдаг заводой мастер.

ГОЛУБЕВА Елена Ильинична—Улаан-Үдын универмагай хэлтэсые даагша.

ИВАНЫЧЕВА Любовь Степановна — Улаан-Үдын столовонуудай трестын № 6 столовын үйлэдбэриие даагша.

КВАШНИНА Нина Ивановна—Росбакалейн конторын товаровед.

СТЕПАНОВА Надежда Ефимовна — Улаан-Үдын горпромторгын № 9 магазинай таһагые даагшын орлогшо.

ТРОФИМОВА Алефтина Васильевна — Улаан-Үдын горпищеторгын № 3 магазинай ахалагша наймаалагша.

Сүүдхэ бүхэндэ—980

Залуу малые оролдосогойгоор харууһалжа, эдеэлүүлжэ, шэгнүүрыень ехэ болгохо гээшэ тугалшанһаа ехэ дулдыдаха байна. Манай Хүрбын совхозой тугалшад Сэсэгма Самбуева, Удбыл Нимаева, Татьяна Ефимова болон Анна Гатапова гэгшэд ажалдаа эрхим амжалта түйланад. Жэшээнь, Анна Гатапова тугалшанаар оройдоол хэдыхэн һара хүдэлжэ байбашье, ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг, урагшаа һанаатай, бэрхэ малшан гэжэ нэрлүүлһээр үнихэнэй. Тэрэ мүнөө 40 толгой тугалнуудые харууһалжа, үнгэрһэн һара соо тус бүриинь шэгнүүр сүүдхын 980 граммаар нэмээжэ шадаба. Энэмнай горитойхон үрэ дүн болоно гээшэ ааб даа. Тиихэдэ тугалшан Татьяна Ефимова, Удбыл Нимаева гэгшэд харууһалдаг малайнгаа тус бүриин шэгнүүр сүүдхын 600 граммһаа доошо оруулнагүй. Совхозой бүхы малшад эдээндэл адли үнэн зүрхэнһөө һайнаар ажаллабал, нилээд ехэ амжалта түйлагдаха байгаа.

Иигэжэ Хүрбын совхозой зарим малшад һайнаар ажаллажа, түрэл ажахынгаа экономикые улам хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байһандань баясамааршье, магтахаархье.

К. ЖАЛСАРАЕВ.

МҮНӨӨДЭРЭЙ МОСКВА. Волгоградска проспектдэ шэнэ баригдаһан гэрнүүд.

ТАСС-ай фото.

СОВЕТ-ФИНЛЯНДИИН КОММЮНИКЕ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконенэй, Финляндиин правительствын уряалаар Финлянди ошоод, үдэшэжэ ябалсаһан нүхэдтэеэ хамта 1966 оной июлиин 13-һаа 18 хүрэтэр албанай хэрэгээр айлшалаа гэжэ совет-финляндиин коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Энэ айлшалалгын үедэ хоёр ороной хоорондын харилсаае улам хүгжөөхэ асуудалнуудаар, тэрэшэлэн уласхоорондын байдалда хабаатай шухала асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконен хөөрэлдөөнүүдые хэбэ. Эдэнь хани ёһоной, үнэн сэхээр харилсалгын оршон байдалда үнгэрөө.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союзай, Финляндиин хоорондохи холбоон амжалтатайгаар хүгжөө, хоёр ороной хоорондын харилсаан һайн байгаа гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ. Совет орон Финлянди хоёрой хоорондын хүршэ ёһоной харилсаанда амгалан еһоор зэргэ оршолгын гол гол харад бодолнууд бэелүүлэгдэнэ гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ. Иимэ хүршэ ёһоной харилсаан хоёр талаһаа химгадан сахигдаха, хани барисаатай, харилсаа холбоотой, харилсан туһалалсалаг байха тухай 1948 оной договор дотор найруулагдаһан гол ёһонуудтай зохилдуулагдажа хүгжөөгдөө һаань һайн һэн гэжэ тоолодог байһанаа хоёр тала мэдүүлээ.

Вьетнамдахи байдалай аюултайгаар хүгжэжэ, бүхы уласхоорондын байдалда муугаар нүлөөлжэ байһан тушаа ехээр һанаата боложо байһанаа хоёр тала элирхэйлэн мэдүүлбэ. Вьетнамай арад зон өөһэдынгөө ерээдүйн байдал тухай асуудалые өөһэдөө шиидхэхэ эрхэтэй, Вьетнамай асуудал 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдые бэелүүлһэнэй үндэһөөр шиидхэгдэжэ болохо гээд хоёр тала тоолоно гэжэ коммюнике дотор тэмдэглэгдэнэ.

Хоёр талынхид Европодохи байдалые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, эндэхи түгшүүрилые һулаpуулха, эб этэй, аюулгүй байдал хангаха шухала гэжэ тоолоно. Энээнтэй дашарамдуулан, ниитын ондо ондоо байгууламжатай европейскэ гүрэнүүдэй хоорондо үргэн харилсаа байгуулха шухала байһые онсолон тэмдэглэбэ.

Энээнһээ уламжалан, һайн бэлэдхэлтэй конференци үнгэргэбэл, мүнөө сагта ашатай туһатай байха гэжэ тоолоод, Европодохи аюулгүй байдалда хабаатай асуудалнуудаар конференци зарлаха тухай һанал бодолоо зүбшэн хэлсэбэ.

Германиин асуудалые эбэй гуримаар шиидхэхэ хэрэгтэ амжалта түйлахын тула хабаатай талануудай ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргахань шухала гэжэ хоёр ороной правительствануд тоолоно гэжэ коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Буу зэбсэгүүдые хуряалга уласхоорондын бүхы оршон байдалда шухала удха шанартай гэжэ тоолоод, уласхоорондын шанга хиналта доро буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэд бүрин хуряаха зорилготой эрмэлзэлые саашадаашье бүрин дэмжэхэбди гэжэ хоёр тала мэдүүлбэ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XX сессиин һайшааһан гол ёһонуудтай зохилдуулан, ядерна зэбсэг тараахагүй тухай уласхоорондын хэлсээ тон һаяар баталха шухала гэжэ Советскэ Союз, Финлянди тоолоно.

Агаарта, замбуулинай хизаар дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай 1963 оной Московско договорой үндэһөөр газар доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо договор баталалгада туһа хүргэхөөр хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ хоёр талынхид һанамжалба.

Дэлхэйн элдэб районуудта ядерна зэбсэггүй нютагуудые бии болгобол, ядерна зэбсэгэй саашадаа тарaлгые хизаарлалгада туһа хүргэжэ, уласхоорондын түгшүүрилтэй байдал һулаpуулха һэн гээд хоёр тала дахинаа тэмдэглэбэ. Буу зэбсэг хуряаха асуудалаар дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй хабаадалгатай бүхэдэлхэйн конференци зарлаа һаа һайн һэн гэжэ хоёр тала тоолоно.

Совет орон Финлянди хоёрой хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ асуудалаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсэбэ.

Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи худалдаа наймаанай 1961 онһоо 1965 он хүрэтэр—гурбадахи табан жэлэй хэлсээнэй үе соо горитойгоор хүгжөөгдэһэн тушаа ханангяар тэмдэглэгдээ.

Ленинградска область Финлянди хоёрой хоорондо худалдаа наймаанай амжалтатайгаар хэгдэһэн шэнгеэр Мурманска область ба Финляндиин хоорондо хилэ шадарай наймаа эмхидхэхэ зорилготой оролдолгын гаргагдажа байһые хоёр талынхид һайшаан тэмдэглэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хани ёһоор Финлянди айлшалан ошоһониинь Советскэ Союзай ба Финляндиин Республикын хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаае улам хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала туһа нэмэри болохо гэжэ коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалхыень Финляндиин Республикын Президент Урхо Кекконениие урин һан энээнэй урда тээ дамжуулһан уряалые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын үмэнэһөө лаблан дабтаба. Тэрэшэлэн Финляндиин Премьер-Министр түрүүтэй правительственна делегациин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда айлшалхыень Совет правительствын үмэнэһөө уриба. Эдэ уряалнууд хүлээтэйгөөр хүлеэгдэн абтаа. Айлшалалгын болзор хожом зүбшэгдэн тодорхойлогдохо.

СУУТА АЖАЛАЙ ДУУТА СОЛО

ХАМТЫМНАЙ УЯЛГА

Манай цех комбинадай завод, цехүүдэй захил дүүргэдэг. Жэжэ бужа юумэ цехүүдэй өөһэдынь мастерскойнууд хэдэг. Ажал ехэтэй, орёо частьнуудые бэлдэхэ, үрэмдэхэ ажал манай цехтэ даалгагдана.

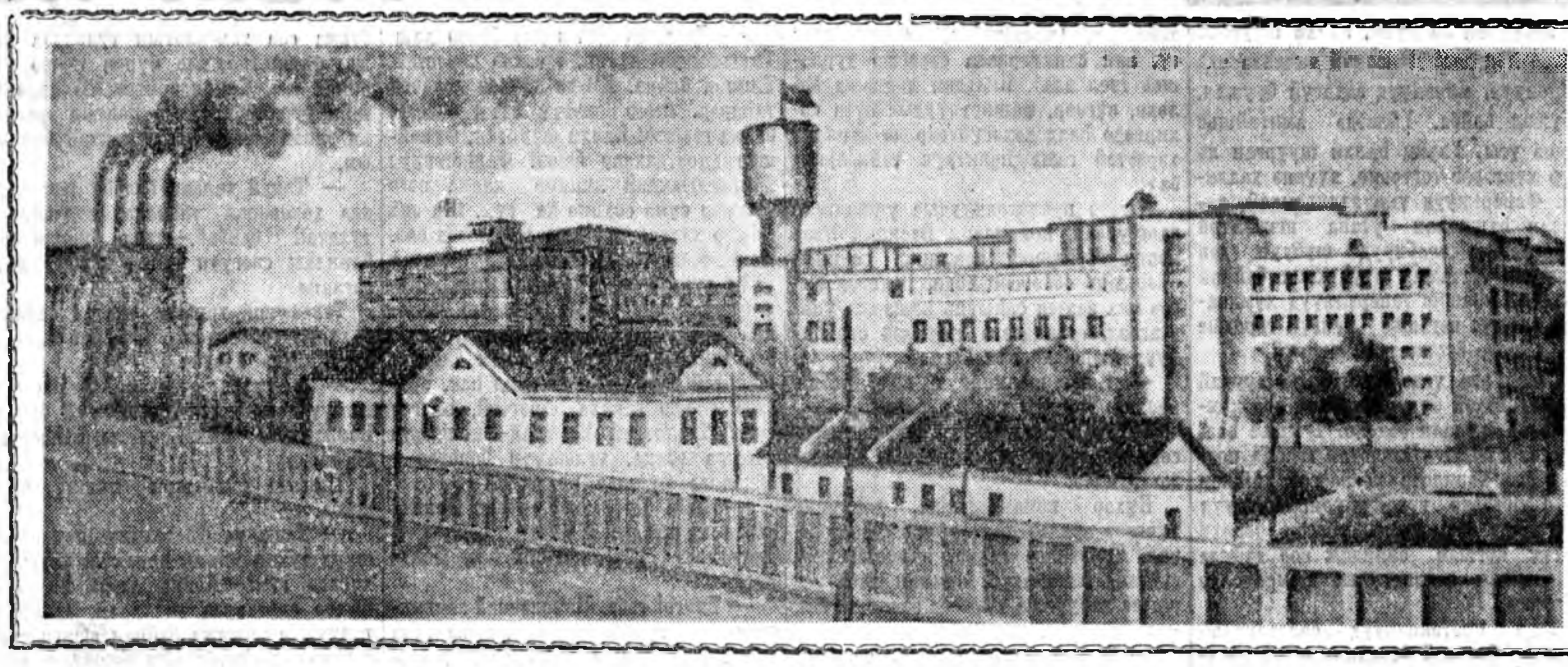
Жэл бүхэндэ даабаримнай харюусалгатай боложо байнхай. Комбинат шэнэ техникээр хангагдана, тиимэһээ ажалнай орёо болонхой. Мэргэжэлээ шудалһан, хэхэ ажалаа һайнаар мэдэдэг болоһон хүдэлмэришэд цехтэмнай олон. Эгээл түрүүлэн залуушуулые нэрлэхээ һананаб. Техникум дүүргэһэн буряад хүбүүн Николай Зандараев орёо оньһон түхеэрэлгын частьнуудые бүтээдэг. Голодоһо гаргадаггүй байха. Анатолий Климов 3—4 станок хангадаг. Хаража байхада урматай, бэрхээр ажалладаг залуу хүбүүд. Михаил Безручка гэгшын дүрэ зураг комбинадаймнай хүндэлэлэй самбар шэмэглэнэ. Сергей Степанов, Володя Пак баһал уран гартай, һүбэлгэн ухаатай хүбүүд. Ядалгүй ямаршье орёо частьнуудые бүтээхэ, үрэмдэхэ.

1947 онһоо хойшо комбинат сэхээр хүгжөө, ургаа. Мантан томо завод, цехүүд, хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг һуурин тосхон ургин бодоо. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн Культурын ордонтойбди.

Би юрын лэ хүдэлмэришэ буряад эхэнэр, токарь мэргэжэлтэйб. Нёдондо зун түлөөһэгүй путёвкоор Хара далайн эрьедэхи Алушта санаторидо амарааб, бэеэ аргалуулааб. Энэнь парти, правительствын хүдэлмэришэн тухай анхарал оролдолго гаргажа байһанай гэршэ бэшэ аал?

Дээдэ шагналда хүртэһэндөө хүрэмөөр ажаллаха, амжалтаяа арьбадхаха манай хамтымнай уялга.

Е. ТАРХАЕВА,
механическа цехэй токарь.

ЗОРЮУЛАЛГА

Долоон жэлэйнгээ хараа түсэб
Доряун хабаар дүүргэнэн,
Ажалай илалтын баглаа сэсэг
Альган дээрээ үргэнэн,

XXIII съездын туг доро
Холые зорин шармайнан,
Орьёлоо шэнэ Табан жэлэй
Орьёл өөдэ шуумайнан.

Абьяас түгэс хаин нүхэдэй
Алдар нэрэ үндэр лэ.
Дээдын шагнал Ленинэй орден
Дээжэ солынь гэрэн лэ.

Мандан жэрьеэ Сибириин
суурхал—
Мяха, консервын комбинат:
Эршэтэ солгёон ажалайнь
сууряан
Эхэ орон соо ханхинаал!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мяха-консервын комбинадай гэрнүүд.
А. ИСТОМИНОЙ фото.

МИНИИ БАЯР

Гүрэн түрынгөө эгээн дээдын шагнал болохо Ленинэй ордендо комбинадайнгаа хүртөөд байхада маша ехэ баяртайб. Урмашан хүхиигүй яахабиб. Юундэб гэхэдэ, Зүүн-Сибириин омогорхол болоһон тус предприяти дээрэ хүдэлжэ эхилһээр нилээд үнинэй гээшэби. Тоосшолон хэлэбэл, комбинадай хүргэлгын заводой термическэ отделенидэ 25 жэлэй туршада юрын хүдэлмэришэнөөр ажаллажа байнаб. Ушар иимэһээ арад зондо үндэрөөр сэгнэгдэһэн комбинадайхидай амжалта түгэс ажал соо минии хубитын оролсоһониинь дамжаггүй.

Минии хүдэлдэг мяха хүргэлгын завод манай ороной эгээн шэнэ машина, техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэн, эгээн томо заводуудай нэгэн юм. Комбинадай үдэр бүриин ажал хүдэлмэридэ тэрэнэй үүргэ тон ехэ. Хүргэлгын заводой ашаар колбаса болон консервэ үйлэдбэрилгын заводууд шүүһэ шэмэеэ гээгээгүй, шанар һайнтай мяханай зүйлнүүдээр хангагдадаг.

Хүргэлгын заводойхид үйлэдбэриингөө түсэбые жэлһээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэнэ.

Дээдын шагналда комбинадаймнай хүртөөд, олон түрүү хүдэлмэришэдэй орден, медальнуудаар шагнагдаад байхада зориг дээрэмнай зориг нэмэжэ, эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллаха хүсэл сэдьхэл зүрхэндэмнай орьёлон байна. Би энэ жабхаланта ушараар илангаяа далижанаб. Тиигэнгүй яахабиб. Минии залуу наһан комбинадай баатарлиг, шэн габьяата ажал хүдэлмэритэй таһаршагүй бата холбоотой, бусад нүхэдтэйгөө хамта ордендо хүртөөд байнаб.

Н. КОСТЕЕВА,
мяха хүргэлгын цехэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник.

ИЛАЛТЫН ЗАМ

Холоһоо ерэһэн мэдээсэл. Тэрэ мэдээсэл бүхы коллективэймнай һанаа сэдьхэл баярлуулаа. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые Москвагай радио июниин 9-дэ соносхоо. Энэ хадаа партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын бидэнэр, мяханай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд тухай саг үргэлжын анхарал хандуулжа байһанайнь элитэ гэршэ гэжэ тоолонобди.

Коллективнай мартагдашагүй энэ үдэр хүрэтэр хүнгэн бэшэ зам гаталжа ерээ.

Комбинат түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ баригдажа эхилээ һэн. Буряадай нютагай үйлэдбэриин хүсэнүүдые байгуулха, экономико хүгжөөхэ, хүдэлмэришэн ангиие бэлбэсоруулан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ фашис булимтарагшадые бута сохихо хэрэгтэ комбинадай коллектив туһа нэмэри оруулалсаа. Ажалдаа амжалта туйлаһанайнгаа, фронтдо аша туһа хүргэһэнэйнгөө түлөө СССР-эй Оборонын Гүрэнэй Комитедэй дамжуулгын Улаан тугта дүрбэ дахин хүртэһэн, тиигэжэ энэ Улаан тугые хэтэ мүнхэдөө хадагалжа байха эрхэтэй болоһон байна.

Хүдэлжэ байһан 29 жэлэй туршада комбинадай үйлэдбэриин хүсэн нилээд үргэдхэгдөө, шэнэлэгдээ. Жэжэ мал үүсэлхэ үйлэдбэри таба дахин, эбэртэ бодо мал үүсэлэлгэ—дүрбэ дахин үргэдхэгдөө. Консервнэ завод шэнэдхэн байгуулагдаа. Түмэр баанхануудай цех шэнээр баригдаа, литографна, электролитнэ шэнэ цехүүд эмхидхэгдэн байгуулагдаа, термостат, складууд баригдаа. Эсэстээ заводой үйлэдбэриин хүсэн урдын проектээр хараалагдаһанһаа зургаа шахуу дахин ехэ болобо. Колбасна заводой һэльбэн заһабарилагдаһанай һүүлээр тэрэнэй хүсэ шадал хоёр дахин дээшэлүүлэгдээ Мяха хүргэдэг түхеэрэлгэ нилээд үргэдхэгдөө.

Иимэ ехэ ажал комбинадай өөһэдынь хүсэ шадалаар хэгдээ. Уһанай каналай цехэй слесарь Владимир Федорович Таракановский, консервнэ заводой слесарь, мүнөө ССР Союзай Верховно Соведэй депутат Владимир Иванович Немочин, түмэр баанхануудые хэдэг цехэй мастер Иван Петрович Копылов, заводуудай директорнууд: холодильнигай—Алексей Парфенович Костриков, мал үүсэлэлгын заводой—Владимир Михайлович Ройберг, консервнэ заводой—Борис Исакович Бенедиктов, колбасна заводой—Петр Григорьевич Лисютин гэгшэдэй хэһэн ажал, гаргаһан оролдолго онсолон тэмдэглэхээр.

Үйлэдбэриин эмхидхэлэй, шэнэ техникээр хангагдаһанай, шэнэ технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар манай комбинат Эхэ оронойнгоо түрүү предприятинуудай тоодо оролсоно. Манай эндэ анха түрүүн хэрэглэгдэжэ эхилһэн техническэ нарижуулга, шэнэ онол аргануд адли үйлэдбэритэй ондоо комбинадуудта дамжуулан абтаһан байна. Жэжэ малай арһа үбшэхэ агрегат, хуурай тэжээл, биостимулятор үйлэдбэрилхэ оньһожоруулмал лини, консервын баанха хэхэ гэхэ мэтэ шэнэ технологи, түхеэрэлгэ нэбтэрүүлэгдээ. Долоон жэлэй туршада хамта дээрээ арбан поточно-оньһожоруулмал лини, автомат аргаар хангагдадаг дүрбэн лини тодхогдоо, металл дээрэ үнгэтэ һиилэлгэ хэхэ цех дууһан автомат аргаар хангагдадаг болоо. 184 шэнэ түхеэрэлгэ завод, цехүүдтэ тодхогдобо.

Үйлэдбэриие оньһожоруулха, автоматизацилха, түүхэй эд алмаха, хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэн болгохо хэрэгтэ уралан нарижуулагшад ехэ туһа нэмэри хүргэһэн байна. Энээнэй ашаар долоон жэл соо 450 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ.

Манай мяханай комбинат үйлэдбэриин хаядаһанһаа хуурай тэжээл хэдэг болонхой. Энэ талаар Россиин Федерациин бусад комбинадуудай дундаһаа түрүү һуури эзэлжэ ябана. Комбинадай коллективэй эдэбхи үүсхэл, хуурай тэжээл үйлэдбэрилгын дүй дүршэл дэмжэгдэн һайшаагдаһан байна.

Долоон жэлэй туршада комбинадай мэдэлэй үшөө хоёр комбинат Захааминда, Бэргажанай адагта баригдаа. Шубуу үүсэлхэ завод Степной Дворец тосхондо, үбэлдөө мал үүсэлхэ пунктнууд Баргажанда, Хоридо, Яруунада, Петропавловкада баригдажа дүүргэгдээ. Мяха-консервын комбинадта долоон жэл соо хүсэ ехэтэй холодильник, горфротарна, литографна шэнэ цехүүд ашаглагдажа эхилһэн юм.

Олон янзын зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ, продукциингаа шанар һайжаруулха асуудалаар комбинадай коллектив ехэ анхарал хандуулна. Комбинат бүхы дээрээ 237 янзын эдеэ хоолой болон техническэ продукци үйлэдбэрилдэг. Зарим продукци республика доторнай хэрэглэгдэнэ, тэрэнэй горитой хуби Эхэ ороной бүхы республиканудта, ондоо гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ.

Комбинадай коллектив долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, 2,4 мянган тонно мяха, 21,4 миллион баанха консервэ, 2.9 мянган тонно колбаса, 600 үлүүтэй тонно хуурай тэжээл түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн байна.

Предприятимнай, хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг һууриин газарай түхэл шарай жэл ерэхэ бүри хубилжа, болбосон түхэлтэй боложо байнхай. Мүнөө үедэ комбинадай һууринжаһан талмай, үйлсэ дууһан асфальтаар хушагдаа, хүдэлмэришэдэй хүсөөр гоёон шэмэглэгдээ, ногооруулагдаа, элдэб янзын сэсэг тарилгдаа. Байрын гэрнүүд комбинадай гол котельнээр халуун ууралаар һүүлэй жэлнүүдтэ дулаасуулагдадаг болоо.

Комбинадай партийна, профсоюзна организацинууд хүдэлмэришэдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна. 1290 түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ соло олгогдонхой. Даабаря холо үлүүлэн дүүргэдэг, эдэбхи үүсхэл гаргадаг үйлэдбэриин түрүүшүүл коллектив соомнай яһала олон. 30 жэлэй туршада мал үүсэлэгшээр хүдэлдэг И. П. Кулаков, модон хайрсагуудай үйлэдбэриин станочница, ажалай ехэ дүй дүршэлтэй М. Н. Кушталь, мяха яһанһаань һалгаагша Н. А. Аранзин, мал үүсэлэгшэ Н. Н. Костеева, колбасна заводой хүдэлмэришэн А. Н. Забайдулина, слесарь С. Е. Акимушкин болон бусад түрүүшүүлые дурдамаар. Тэдэнэр булта олон жэл соо эндэ ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоһон нүхэд.

Улаан-Үдын мяханай комбинадай продукци—колбаса, консервэ гол түлэб Хойто зүгэй, Алас-Дурнын районуудта эльгээгдэнэ. Мүн хэдэн оронуудтай интернациональна холбоо барисаатайбди. Үйлэдбэреэ зүбөөр эмхидхэхэ, кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэнь зарим социалис оронуудта аха дүүгэй туһаламжа хүргэнэбди.

Партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Ленинэй ордента мяха-консервын комбинадай коллектив шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлые эмхитэй һайнаар эхилбэ. Продукци үйлэдбэрилхэ түсэб һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэгдэжэ байна. 1625 тонно мяхан, 641 мянган баанха консервэ, 56 тонно колбаса таба һарын түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдөө.

Түрүүшын хахад жэлэй туршада нэгэ миллион түхэригэй олзо оруулхаар хараалнабди.

Комбинадай коллектив дээдэ хайрыа харюулмаар ажаллаха байха. Таба һарын үрэ дүн, саашанхи зорилго ниимэ этигэл найдабари түрүүлнэ.

А. ГОРОБЕЦ.
мяха-консервын комбинадай директор.

ШЭН ЗОРИГ МҮНДЭЛНЭ

Дайнай эхилһэн жэлдэ комбинадта хүдэлжэ эхилээ һэм. Хүшэр хүндэ, бэрхэшээл ехэтэй саг байгаа. Үдэр, һүни илгаагүй бүхы хүсэ шадалаараа, өсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэреэ ябуулдаг бэлэйбди. Мэргэжэлтэ зоной үсөөн байһан ушарһаа 1944 ондо би Москва эльгээгдэжэ, мастернуудай һургуулида хоёр жэл соо һуража ерээ һэм.

1946 ондо колбаса үйлэдбэрилгын заводой термическэ отделениин мастерай тушаал даажа абааб. Мүнөө тус отделениин ахалагша мастерай ажал хүдэлмэриие ябуулнаб.

Манай хүдэлдэг коллектив 120 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй ехэнхинь—баян дүршэлтэй хуушанай хүдэлмэришэд, баран шахуу коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Һара бүриингөө түсэбые 120—125 процент шанар һайнтайгаар үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Үнинэй хүдэлмэришэд Степанида Яковлевна Асеева, Нина Трофимовна Бутакова гэгшэд коллектив соогоо илангаяа шалгарна.

Манай завод зуун зүйлэй колбаса болбосоруулан гаргана. Сүүдхын туршада 36 тонно элдэб зүйлэй колбаса үйлэдбэрилэгдэжэ, худалдаа наймаанда эльгээгдэнэ.

Мүнөө үеын шэнэ техникэ эршэмтэй үргэноор хэрэглээ һаа, ажалай бүтээсын ушаргүй ехээр дээшэлхэ байһаниинь лабтай.

Туйлаһан амжалтаараа дашууржа, һанаагаа амархаар бэшэ. Тиимэ ниимэ юумэ хээбди гэжэ һуухаар бэшэ. Сагнай манай урда шэнэ шэнэ зорилго табина. Арадай ажахын һалбари, тэрэ тоодо эдеэ хоолой промышленность хүгжөөхэ, арад зониие амтатай, элдэб эдеэ хоолоор хангаха зорилго табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаа. Мяханай зүйлнүүд—хүн зоной ехээр хэрэглэдэг эдеэ хоол. Тиимэһээ манай хүдэлмэришэд арад зонойнгоо эрилтэ хангамаар шэмэтэй эдеэ хоол ехээр бэлэдхэхэ зорилготой. Энэ зорилго дүүргэхын тула үйлэдбэреэ үргэдхэхэбди, шэнэ түхеэрэлгэ тодхохобди. Ажабайдал тала урагшаа дабшаха, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмөөр ажаллаха хэрэгтэй.

Би механико-технологическа техникумдэ һуралсажа, технологой мэргэжэл шудалааб. Гүрэнэй шалгалта барихаяа бэлдэжэ байнаб.

Колбаса үйлэдбэрилгын заводые шэнэдхэн хубилгахые хараалһан диппломно хүдэлмэриимни ёһоор халаан соо 40 тонно колбаса үйлэдбэрилэн гаргадаг шэнэ заводтой боложо болохоорбди.

Мүнөө түрэл комбинадайнгаа Ленинэй ордендо хүртөөд байхада, хүдэлмэришэдэйнгөө шэн габьяата ажал хэрэгээр омогорхон, үшөө ехэ, үшөө шухала зорилгонуудые урдаа табиха хүсэл зориг мүндэлнэ. Комбинадай үйлэдбэрилгын мантан томо гуламтануудые харан харан, эндэ 40 наһанаймни хахад наһан эгээл миинтээр үнгэршөөгүй, харин үргэн ниитэ арад зондо аша туһатай эдэбхитэ халуун ажалай дүлөөр бадаралсаба гэһэн мэдэрэлһээ гүн сэдьхэлээр уярнам.

К. ФИЛИППОВА,
колбаса үйлэдбэрилгын заводой ахалагша мастер, Социалис Ажалай Герой.

РЕПОРТАЖ

1. ҮҮСЭЛЭЛГЫН ЦЕХ СОО

Колбасна заводой түрүү хүдэлмэришэн Валентина БУБЕЕВА.
А. ИСТОМИНОЙ фото.

Колбасна заводой шприцовщицануудай бригадын бригадир Нина ХАХАЛОВА.
А. ИСТОМИНОЙ фото.

ҮҮСЭЛЭЛГЫН ЦЕХ—комбинадай үйлэдбэриин гол хубинуудай нэгэн.

Мүнөө үеын техникын хүсөөр мал үүсэлхэ хэрэгые эндэл һайса харахаар.

Цех дотор хүлгүүшэт. Элдэб оньһото машинанууд табяатай. Сагаан халаад, малгайнуудые үмдэнхэй задарюун шамбай хүбүүд, басагад сүлөө забдагүй ажаллажа байна. Тохоногтоо хүрэсэ хамсынуудаа шуунхай. Баран хүлэршэһэн нюуртайнууд. Зүгөөр жаахашье эсэһэн хэбэргүйнүүд. Минута бүхэндэ шэнэ хүсэ ороһоншуу улам түргөөр хүдэлнэд.

Бидэ гахайнуудые үүсэлжэ байха үедэ яһала зохидоор дайралдашообди. Маанадые ахалагша мастер Герасим Максимович Величко эгээн шухала технологитойгоо танилсуулба.—Наашаагты, эдэниие харагты, гэжэ байжа шираг мундуу бэетэй, ялалзаһан омог нюдэтэй энэ нүхэр бидэниие цех соогуур дахуулба.

Үүсэлэгшэдэй ажал хүнгэн бэшэ. Нилээдхэн лэ тэсэбэри, гайтайхан лэ хүйтэн зүрхэн хэрэгтэй байна. Мяхаар хоол хэдэг хадаа гоёожо хэлээд яахамнайб. үүсэлэлгын цехэй хүдэлмэришэдэй үнэхөөрөөл баатарлиг ажалай ашаар худалдаанда мяхатай байһамнай цех дотор эли тодоор харагдаадхина.

Владимир Маяковскийн «Америкые минии нээлгэ» гэжэ очеркнуудай гайхамшагта ном соогоо гахай үүсэлдэг талаар дэлхэйн асари ехэ хото Чикагые айхабтар бэрхээр зураглаһан. Зүгөөр шэбхын шэнхэгээр анхилһан, шэхэ дүлиирмэ мөөрөөн маараан, оог хуутайгаар зэдэлһон Америкын хоёрдохи ниислэлэй үүсэлэлгын гуламтануудые агуу поэдэй жэрхэштэй муухай газарнууд гэжэ нэрлэхэһээ гадна капиталис эзэрхэг хотын зэрлиг ааша заншалые үзэн ядаһаниинь элитэ.

Һаяхан Ленинэй ордендо хүртэһэн манай мяха-консервын комбинадай үүсэлэлгын цехые Чикагынхитай яажашье жэшэлтэй бэшэ. Юундэб гэхэдэ, эндэхи оршон байдал, хүнүүдэй харилсаан, ажал хүдэлмэриин ябаса болон бүтээсэ тад ондоо, бүхэ совет шэнжэтэй. Цехэй талмай дээрэ хон жэн. Үхэрэй мөөрэхэ, хониной маараха, гахайн шашхаха абяан огто дуулданагүй. Хайшаашье харахада арит сэбэр. Тойроод дабхар сагаан байшангууд нюдэ һаргаан оршоно. Мэндэшэ урин зантай, баяртай омог хүдэлмэришэд эршэ түгэс ажаллажа байна.

Ушар иимэһээ манай Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай үүсэлэлгын цехэй хүдэлмэриин гол шатануудые зоримгойгоор зураглан харуулхада яалай.

Сортын уһаар сүршүүлжэ угаагдаһан монсогор тарган гахайнууд тусгаар түмэр хорёо соо агшан зуура зайн галаар нэрбүүлжэ, зурагар ута конвейеэй тээгүүдтэ үлгэгдөөдхинэ. Энэ эхин ажалые һаяхан ФЗУ-гай һургуули дүүргэһэн шумууһан солбон залуу хүбүүн Николай Баженов шадамар бэрхээр ябуулна.

Конвейертэ үлгөөтэй гахайнуудые мойһон харахан нюдэдтөө хорёод наһанай ошо гэрэл бадарааһан буряад басаган Соня Мандухаева шамбай бушуугаар угтан абажа, улай шуһанһаа сэбэрлээдхинэ.

Комбинадта 10 жэл эршэмтэй бэрхээр хүдэлжэ байһан Галина Кондратьева гахайн шэрхэг бэеые халуун уһан соо зөөлэрүүлэн зайлаад, эрьелдүүр галта хүрдэ дээрэ гурбахан минута соо хуухалжархина.

Нүхэдэйнгөө дунда айхабтар хүндэтэй, цехэй ямаршье ажал хэжэ шададаг, коммунис ажалай ударник Ольга Лоскутникова гахайн доторые сэбэрлэнэ.

Дүршэл ехэтэй, табадахи разрядай хүдэр мундуу хүдэлмэришэн Николай Досов электро-хюрөө гартаа баринхай, конвейерээр ерэһэн гахайн бүхэли бэенүүдые мэргэн тэгшээр хоёр болгон һалгана.

Мяханай шанарые товаровед Прасковья Леонтьевна Бокарева шадамар бэрхээр шалгаһанайнгаа һүүлдэ тэмдэг табин тамгалжа мяха хүргэлгын завод руу ябуулна.

— СССР-эй Верховно Соведэй һүүгдэтын һайндээгээ угтуулан, КПСС-эй XXIII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоон, хүдэлмэришэдэймнай коллектив илангаяа эршэтэйгээр хүдэлжэ, таба һарынгаа түсэбые 184 процент дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 1.500 тонно мяха гүрэндөө тушаагаабди. Мүнөө комбинадаймнай коллективэй эгээн дээдын хайра шагнал Ленинэй ордендо хүртөөд байһан ушар бурьялма халуун ажалай эдэбхи үүсхэл бадаргаба. Бидэнэй сэдьхэл зүрхэндэ барагдашагүй ехэ баяр баясхалан түрүүлбэ,—гээд үүсэлэлгын цехэй начальник Григорий Михайлович Дягтерёв зоримгойгоор хөөрэжэ, нюдэнэйнгөө шэлые заһана.

— Георгий Иванович Березкиние бидэнэр «цехэй эзэн» гэжэ нэрлэдэгбди. Энэмнай удхатай юм. Урдань хүдэлмэришэд хабтагар түмэр өөһэдөө тэргэдэ ашадаг, зөөдэг, буулгадаг байгаа. Мүнөө энэ ажал дууһан оньһожоруулагдаа. Георгий Иванович оньһожоруулгын түхеэрэлгэ хангалаг. Тэрэнэй гэмээр түхеэрэлгэ нэгэшье зогсоогүй, хэрэглэлһээ гарааагүй.

Цехэй начальник Г. М. Семченко, үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн Алексей Александрович Дульянов, слесарь Василий Кузьмич Карпов өөһэдынгөө үйлэдбэри, баанха хэхэ технологитой танилсуулна, долоон жэлэй туршада цехэйнгээ хубилһан, туйлаһан амжалта тухай хөөрэнэ.

2. КОНСЕРВЫН ЗАВОД

«БИДЭНЭР БАЯРТАЙБДИ, бидэнэр омогорхонобди» гэжэ олон хүдэлмэришэд харюусаба, һанажа, бодожо ябаһанаа, сэдьхэлэйнгээ мэдэрэлые тайлбарилба.

«Би баяртайб; би золтойб». Иигэжэ үнинэй хүдэлмэришэн нам даруугаар мэдүүлбэ. Иигэжэ залуу басаган омогтой дорюунаар харюусаба.

Баяр, зол, омогорхол. Сэдьхэлэй һанаан, зүрхэнэй дээжэ болон дуун мэтээр сууряатан зэдэлээ эдэ үгэнүүд. Эхэ оронойнгоо дээдэ хайра — Ленинэй орденоор комбинадайнгаа шагнагдаһанда заводой коллектив баярлахын ехээр баярлаа. Хүн бүхэнэй өөрынгөө туһа нэмэри оруулжа, хүсэ шадалаа зорюулжа ажаллаһаниинь хамтын амжалтада хүргөө ха юм. Хамтынгаа хүсөөр туйлаһан амжалтань коллективэй гэшүүн бүхэнэй баяр, омогорхол түрүүлээ.

Энэ завод хоёр ондо ондоо, харин дундаа таһаршагүй холбоотой үйлэдбэритэй — түмэр баанха, консервэ хэдэг цехүүдтэй. Һаруул уужам ехэ цех соо түмэр баанхануудые хэдэг түхеэрэлгэ, станогуудай абяан жэгдэ һайн ажал гэршэлһэн мэтэ соностоно.

— Манай үнинэй станочнигууд Вера Дмитриевна Буршина, Татьяна Ивановна Бокарева гэгшэд, танилсагты. Хорёод жэлдэ эндэ ажаллажа байһаар. Дүй дүршэлөөр аргагүй баян, эрхим һайнаар ажалладаг,—гээд цехэй начальник Галина Михайловна Семченко хоёр эхэнэртэй танилсуулба.

— Наашаа, «цехэймнай эзэн» ерэжэ ябана, гээд хажуу тээшээ габана, түргэхэнөөр ... ябаһан тэрэхэндэ хараы үгэнэ.

Тэдэнэй хөөрэхэ, хүдэлмэришэдэй омогорхохо юумэ яһала бии. Урдань халуун аргаар туулгалуулагдаһан хабтагар түмэр абтадаг байгаа. Хоёр жэлэй саада тээ Магнитогорско металлургическа заводһоо шэнэ янзын электролитическэ сан түмэр абтадаг болоо. Тэрээгээр баанха хэхэдэ хүшэршэг, орёошье байһан. Хүдэлмэришэд шэнэ технологи амжалтатайгаар шудалаа, тиигэжэ үнгэтэ металл горитойгоор алмаха арга Эхэ орондоо олгобо. Мяха-консервын ондоо комбинадууд шэнэ янзын сан түмэрөөр баанха хэхэ үйлэдбэри үшөө шудалжа шадаагүй. Бэлэдхэлтэй, үнинэй хүдэлжэ дүй дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэдтэй байһан туладаа цехэй коллектив энэ харюусалгатай даабари дүүргэбэ.

Хабхаг хэхэ түмэр отолходо, хаядаһан ехэ гарадаг байба. Цехэй уралан нарижуулагшад, механик Ростислав Васильевич Кузьмин, слесарь Борис Сергеевич Деревянных гэгшэд сан түмэр отолдог станогто хаядаһа отолхо түхеэрэлгэ зохёон тааруулһан байна. Һара соо аяар нэгэ миллион 600 мянган таглаа. Тэдэнь цехтэ ехэ олзо оруулдаг, продукциинь ехэхэн хуби эзэлдэг болоо.

Сагаан халаад, малгайхан үмдэһэн хүдэлмэришэдэй ажал харахада урматай. Тэдэнэр түргэнөөр мяха шулажа, яһанһаань һалгаажа, доодо дабхартахи таһаг соо тодхогдоһон станогто тусхай хоолойгоор дамжуулна. Автомат аргаар баанхануудта мяха хэхэ энэ станогые СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һаяхан һунгагдаһан В. И. Немочин зохёоһон байба.

«Немочиной станок» гэжэ цехэйхид хэлсэдэг, нэрлэдэг юм. Слесарь В. И. Немочин, мүн лэ слесарь мэргэжэлтэй Александр Ковалевтой тэрэ станок зохёожо, ашаглажа эхилһэн байна. Ашаглахада бэлэн энэ түхеэрэлгэ тодхоһоной ашаар цехэй коллектив ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлээ. Хоёрдохи иимэ станок бүтээгдэжэ эхилээ.

— Долоон жэлэй туршада туйлаһан амжалтамнай яһала ехэ, энээн тухай Указ дотор тэмдэглэгдээ, — гэжэ цехэй технолог Зоя Спиридоновна Левина омогорхоно. Хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэн болоо, урдань бар хүсөөр хэгдэдэг, мяха зөөдэг хүдэлмэри оньһожоруулжа, хэдэн хүниие ондоо ажалда хэрэглэхэ арга олообди. «Немочиной станок» манда ехэ туһа хүргэнэ...

Светлана Шишкинагай даадаг залуушуулай бригада урдынхидаа мэтэ бэрхэ шадамар байһаараа шалгарна. Партиин XXIII съездын нэрэмжэтэ гэһэн нэрэ зэргэеэ харюулхаар тэдэнэр ажаллана. Ажалдаа, һуралсалдаашье эрхимлэжэ, коллективэй ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ябана. Роза Егоровна Зубова, Мария Васильевна Безродных гэгшэдэй даадаг бригаданууд, мяха шулагшад Тамара Тугаринова, Леонид Водопросто, Людмила Пантелеева болон бусад мэргэжэлээ шудалһан, һайн шанартайгаар ажалаа дүүргэдэг нүхэд.

— Манай цех оло янзын консервэ хэдэг, — гэжэ цехэй начальник Н. А. Овсянкин тайлбарилна. — Зарим продукци ондоо гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг. Тиимэһээ продукциингаа шанар һайжаруулха гэжэ булта оролдодог.

Консервэ хэгшэд ямаршье даабари абахадаа һайнаар, болзорһоонь урид дүүргэдэг заншалтай юм. Даабаринь һара бүхэндэ ондо ондоо байдаг. Май соо хоёр миллион баанха консервэ хэгдээ. Харин июниин түсэб бага — нэгэ миллион 10 мянган баанха байһан. Тэрэнээ болзорһоонь холо урид, 10—12 хоногой туршада дүүргэбэ.

Малай олоор тушаагдажа, үүсэлэгдэхэ сүлөөгүйхэн саг дүтэлбэ. Тэрэниие түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха гэжэ заводой коллектив эртээнһээ бэлэдхэжэ байнхай. Июлиин нэгэн болотор завод түхеэрэлгэеэ капитальнаар заһабарилха юм. Заводой өөһэдын механик, слесарьнууд станочнигууд энэ ажал дүүргэхэ. Заводой өөһэдын хүдэлмэришэд цехүүлээ сагаадаха, шэрдэхэ юм. Гол ажалһаа сүлөө болоһон хүдэлмэришэд заһабари хэжэ эхилээ.

Д. ДАМБАЕВ,
С. БАРДАМОВА.

Омогорхомоор байба

Үнгэрһэн һунгалтын үдэр комбинадай уран һайханай самодеятельностьдэ хабаадагшад хүдэлмэришэдэй тосхон, дүтын һууриин газар, ангай совхоз ошожо, концерт харуулаабди.

Ленинэй ордента мяха-консервнэ комбинадай уран һайханай самодеятельностиин коллектив гэжэ ябаһан лэ газартамнай соносхоо, тиигэжэ соносхохо бүринь альга ташалган замхаагүй. Баһал баясамаар, омогорхохоор байгаа бэлэй. Дуу дуулаха, хатарха, уран гоёор шүлэг уншаха бэлигтэй-шүүл коллективтэмнай олон. Ажал гэхэдэ арсахагүй, һуралсажа эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг, сүлөөтэй сагаа хүхюутэй, зугаатайгаар үнгэргэдэг нүхэдтэй, хүдэлмэришэдтэй байхада хэды һайн, сэнгүү гээшэб. Манай хүдэлмэришэдэй олонхинь иимэ.

Би табадахи жэлээ комбинадта ажалланаб. Түрүүшээр мяха шулагшын ажалда һураб. һүүлээрнь механигаар ажаллаһаб. Энэ мэргэжэлдээ дуратайб. Механико-технологическа техникумэй үдэшын отделениин 4-дэхи курса дүүргэхэ болооб. Залуушуул олоороо һуралсана, сүлөөтэй сагтаа уран һайханай самодеятельностьдэ хабаадалсана. Манай дуушад, хатаршадые городой ажалшад танидагшье байха. Саашадаа ажалаараа шалгаржа, дуу хатараараа коллективээ, городойнгоо ажалшадые һонирхуулжа байхабди гэжэ нүхэдэйнгөө үмэнэһөө мэдүүлнэб.

Г. БОДАРЕВ,
комбинадай механик.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай 25 жэлэй ойдо

БААТАРЛИГ ХОТЫН КОМСОМОЛШУУД

62-дохи армиин комсорг Леня Николаев байлдаанай боложо байһан газараар ябаад, үдэшэлэн тээшэ манай землянкада бусажа ерээ һэн. Тиигээд гимнастёркынгоо захаһаа, шинелиингээ ханшынуудһаа, карманuудһаа, сабхиингаа түриинһөө, малгайнгаа хасабшаһаа хэдэ дахин эбхэгдэһэн гү, али монсогойлогдоһон, зарим тээгүүрээ шуһанда будагдаһан хуудаһануудые эльбэшэн шэнгеэр гаргажа эхилбэ. Тэдэнь байлдаануудай забһарта подвал, траншейнүүд соо яаралаар үнгэргэгдэһэн комсомолой суглаанай протоколнууд, тогтоолнууд байба.

Галай носожо байһан шэрэм пеэшэн тээшэ нюргаараа хараад, столой саана һуубабди. Байлдаанай газарһаа олдоһон, рождествогой дэн аһаагаад, тэдэ протоколнуудые шангаар уншажа захалбабди. Зарим хуудаһандань шабар халдаһан, һомондо дайрагдан хахарһан гү, али шатажа байгаа Сталинградай шандаруу тортогһоо бүртэгэр болоһон байгаа. Шубуун дэн тээшэ тонгойн, тэдэ саарһа жэгдэлхэ, уншагдахаар болгохо гээд туршахадам, Ленька фашистнуудай окопһоо оройдоо 300 метртэ байһанаа мартаад:

— Дэнгэй тоһо бү дуһаа, шудхэр. Энэшни Москва, комсомолой ЦК-да эльгээгдэхэ юумэл! Эндэ, ямар һүмэ соо һуугаа юм гү гэжэ һанажа болохо ха юм?

Өө, эдэ дайнай үеын протоколнууд—урдань үзэгдөө дуулдаагүй хэсүү байлдаанай хэлэгүй гэршэ.

Хэсүүхэн лэ һүни, һалхи шуурган болоо һэн даа. Дайсанай талаһаа ехэ һомонууд, минэнүүд захагүй буужал, буужал байба. Үйлсэдэ амитайшье юумэ үгы. Харин һалхи шуурган лэ хүр хүнгэрэг тогтооно, хүүенэ хааяана. Фонарьнууд үни залиранхай, таһаран һанжаһан утаһа шэжэмтэй телеграфай столбнууд шубуун дэн шэнгеэр шатажа дууһахаяа байһан янзатай. Фашис генералнууд хумхаараа юм гү: нэгэшье хүнгүй городые бомбодоод, буудаад һаланагүй.

Эгээл энэ үедэ хаанашьеб хуурай водопроводой бүдүүн хоолой соо комсомолой суглаан болоно. Үгышье һаа, хүреэлэгдэһэн «Павловай гэрэй» подвал соо харилсаа холбоогоо хайшан гээд һэргээхэ тухайда комсомолшууд зүбшэлнэ. Мамаевай курган дорохи бүтүү бүгшэм блиндаж соо дайнда шалгарһан солдадуудые комсомолдо абана.

Тэдэ протоколнууд солдадуудай сэдьхэл бодолой багаханааршье дорьбон доһолһые сейсмографуудшэнгеэр бүридхэн харуулна. Дайнһаа уламжалан, тэмдэглэлнүүдэй үгэ тон тобшо, һонор, телеграф шэнги богонихон болонхой: «**Зүбшэн хэлсэгдэһэниинь:** Байлдаанай үедэ комсомолшуудай ямараар бэеэ абажа ябаха тухай. **Тогтооһониинь:** Дайнай үедэ тэчэгшье хүн үхэжэ ядахагүй. Тиимэһээ фашистнуудые хуурсаг худар намнаад, харин өөһэдөө медальнуудта хүртэхөөр дайлалда». «Дайнай үедэ инаг дурые өөгшөөхэ гү? гэһэн асуудал табигдаа, (жэшээлбэл, связисткада гү, али санитаркада сэрэгшэ дурлашоо гээл даа). Инаглан дурлажа болохо, зүгөөр, фашистнуудые бута сохилгодо һаад хэхэгүйгөөр лэ дурлаха хэрэгтэй гэжэ политрук тайлбарилба».

Нэгэтэ протоколнуудые уншалгаар дашуураад, командарм Василий Иванович Чуйковай землянка соомнай ороһыень обёороогүйбди. Шинеэлэйнгээ мех захын саһыень һэжэржэ унагаагаад, стол дээрэ хэбтэһэн саарһанууд тээшэ хёлойн һагад:

— Ишь, шолмонууд, эндэ нобшо ноохой татажа үрдеэд байнабгаа!

Ленька Николаев тур зуура түдэгөсөөд, өөһэдыгөө сагааруулхые оролдожо эхилбэ:

Нүхэр командалагша, документ хүргэхэ эрилтэ политуправлени табинал. Тэрээнһээ гадна, энэмнай үрэгүйгөөр һалахагүй, армиин хаба зоригые харуулжа түүхэдэ орохо ха юм, —гэбэ.

— Асарал даа, наашань тэрэнээ, —гээд Чуйков протоколнуудай нэгые абаба. Пеэшэнгэй үүдэ нээгээд, тэрэнэй гэрэлдэ: «Үдэр соо немецүүдэй 13-дахяа һөөргэдэн добтолһон дээрэһээнь, элидхэлшэ түгэсхэлэй үгэ хэлэхэеэ арсаба...» гэжэ уншаба.

— Хаана иимэ юумэн болоо юм? 13-дахида, Родимцевайхидта гү?

Николаев ядагад гэжэ сэхэ болоод:

— Тэндэ бэшэ, нүхэр командалагша! Иимэ ушар Людниковайхидта болоо,—гэбэ. Командарм бодолгото болоһон янзатай.

— Да-а, хүндэл юумэ болоо хаш. Тиигэбэшье һаань, тэсэхэл хэрэгтэй. Тиимэл байна. КП-дэ хэлхеэ холбоон таһараа. Ямар хэсүү һүни боложо байна гээшэб: һалхи шуурган, юунэйшье харагдахаар бэшэ! Фашистнууд хамгаалгымнай линиие хаана нэгэ тээгүүр сүмэ сохино аа гү... Ши энэ гэһээр хэлхеэ холбоошодто ошоод ерэ. Комсомолшуудай дундаһаа, имагтал һайн дураар шэлэн томилогты... Немецүүдэй окопуудые зүбшан, һомоной эшхэрээн соогуур мүлхихэ, саһан соо таһарһан утаһа шэжэм бэдэрхэ ушартай болгдохо. Шадаал һаа, түргөөр оложо заһаха хэрэгтэй, ойлгоо гүш? Тиигээгүй һаамнай—немецүүд даража орохо, үглөөгүүр болотор—бидэнһээ юуншье үлэхэгүй!

— Зай! Дүүргэхэб,—гээд Ленька гараа малгайдаа абаашан ёһолбо.—Дүүргэлтэ болгохыемни зүбшөөхэ гүт?

— Тиигэ! гэбэ. Николаевай землянка сооһоо гүйжэ гараһан дары үүдэ халта нээгээд; саһа бурдаһан соогуур хойноһоонь хашхарба:

— Өөрөө ойлгод гэжэ ябаарай!

Командарм папаха малгайгаа хэлтылгэн үмдөөд, үүдэн тээшэ алхалха зуураа, гэдэргээ эрьен хараба.

— Зай, теэд та эндэ гансааран үлэхэтнай гээшэ гү? Тиин хаар намтай ошогты.

«Комсомольская правдада» дамжуулагдаха интервью тэрэ сошордолго һүни 62-дохи армиин командармһаа абаа бэлэйб. Тэрэнэй арми хотын тэг дунда, байлдаанай улаан бурма соо хамгаалгын тулалдаа хэжэ, фашистнуудые мүрэн тээшэ түриһэн юм. Командармын КП хараасгайн уурхай шэнгеэр Волгын эрьедэхи элһэн гангада бэхижэнхэй байһан юм.

— Танай талаан болобо даа: хэлхеэ холбооной таһалдаһан ушарһаа тухатай байбаб,—гээд командарм блиндаж соогуур иишэ тиишээ ябасагаана.

Телефоной трубка гартаа бараад, тухагүй тонголзожо байһан хэлхеэшэн тээшэ хараба.

— Хашхара, хашхара. Утаһа шэжэмүүд ехэ холо булагдаагүй байха. Бомбонууд, минэнүүд лэ һандаагаа ёһотой...

Тиигээд командарм минии ойро ерэбэ.

— Теэд, та 62-дохиин комсомолшууд тухай минии һанамжа мэдэхэеэ хүсэнэ гүт?—Койка дээрэ һуугаад, нюдөө альгаараа халхалан, захиралтануудые уншажа байһан шэнги түргэнөөр дуугарба. Би бэшэжэл ороо һэм.

— Түрэл газар дайдаяа фашис алуурша һүрэгүүдһээ сэбэрлэлгые асари ехэ зол гэжэ тоолодог шэнэ үеын Корчагинуудые минии ехээр һайхашаан баясадаг байһые комсомолой Центральна Комитедтэ дамжуулхые гуйнаб. Волгын хэрэмэй дэргэдэ дайлалдаһан комсомолшуудай гайхамшаг зориг, бата тэсэбэриие манай уг залгамжалагшад хэзээшье мартахагүй,—гэбэ.

— Хөөрэлдөөгөө иигээд дүүргэе....

Фашистнуудые эндэһээ һүүл гэрээшэнь намнаад, 62-дохи армиин тугуудаа дээрэ намилзуулан, бүхы Сталинград соогуур дахин дабшахада, энэ хотодохи эгээн һайн үйлсые комсомолой нэрээр нэрлэхэбди (командармын энэ хүсэлэн бэелүүлэгдэнхэй. Волгоградай эрхим һайн үйлсэнүүдэй нэгэн мүнөө комсомольско гэжэ алдаршаа).

Командармын байраһаа һүни орой болоһон хойно бусаад, Леня Николаевай койко дээрэ бүхэ гэгшээр унтаа бэлэйб. Тэрэм үшөөл ерээдүй байгаа һэн.

Би үглөөгүүр командармтай бараалхан хахасахын тула армиин штабай КП-дэ ошоо һэм. Тэндэ дуугай һууһан хүнүүдэй дунда Леня Николаевые хараа бэлэйб.

Юун болооб?—гээд Николаевһаа аалиханаар асуубаб.

Леонид гарһаам хүтэлөөд, блиндажһаа гарабабди. Намайе эрье гангын захадахи 200 алхам тухай газарта (Волгын эрьедэ) плащпалатка дээрэ хэбтэһэн сэрэгшын дэргэдэ абаашаба. Сабхиинь, саһан дээрэ табяатай хүхэрһэн гарыень хараа һэм. Тэрэниие тойроод солдадуул сугларанхай, бүдэхихэнөөр, мэгдүүгээр хөөрэлдэнэ.

— Үнгэрөөшэ һүни энэ хүн мүлхижэ ошоо һэн гү?—гэжэ Леонидые тохоноглон асуубаб.—Фамилинь хэн бэ?

— Василий Титаев. Үнинэй хүлеэгдэһэн звоногой һүни гэнтэ жэнгирхэдэнь, командарм ехээр баярлаа. Штабнай бүхы соединенинүүдтэеэ харилсаа холбоотой болоо. Командарм телефоноор захиралтануудые үгэхэдөө, Титаевай үхэһэн бэе соогуур электрын ток дамжажа байгаа, тиигээд телефон хүдэлөө гэжэ мэдээгүй бшуу. Үүр хяраанаар манай хүбүүд Титаевай хойноһоо мүлхижэ ошоод, тэрэнэй амач соохи проводае мулта татажа ядаһан. Харана гүш, хоёр үзүүрһээнь хутагаар таһа оголһон байна бшуу гэбэ.

Хүндөөр шархатаһан нүхэрынь лэ Титаевай хайшан гээд наһа бараһан тухай хөөрэһэн юм. Эдэнэр шанга шуурган соогуур дабшажа дайсанай окопуудай хажуугаар мүлхин, проводагай метр бүхэниие шалгаһан. Таһарһан газарыень олоһон дары залгахадань, телефон дуугай зандаа байба. Тиимэһээ үшөө ондоо тээ таһараа ха гэжэ тухайлба. Тиигээд мүлхижэ ябатарнь, дайсанай һомон сэрэгшэдэй нэгые тудажархёо. «Эндээ хэбтэ, би энэ гэһээр бусажа ерэхэб» гээд, комсомолец Титаев бурдаһан соогуур саашаа ябашоо һэн. Шархатаһан солдат тэрэнэй мүрөөрнь дахан мүлхибэ. Проводагай таһарһан ондоо газар Титаевай олохыень хараһан. Тэндэһээ провода гартаа абаха үеэрнь минэ тэһэршоо. Тигаевай гэншэн байжа өөдөө үндыхэдэнь, пулемёдой һомон баһа тудажа, аминдань хоро хүргэһэн. Мэдээ алдажа байха үедөө проводагай үзүүрнүүдые амандаа зуугаад унаһан байгаа...

Александр ГУТОРОВИЧ. (АПН).

* * *

Совет Армиин дайлалдажа байгаа частиин командир Г. П. Буйновский частиингаа составта ороһон Курскын партизануудай отрядые амаршалжа байна. ТАСС-ай фотохронико.

ФРАНЦИИН БОЛГООМЖОТОЙ ПОЛИТИКА

Францийн Республикын президент Шарль де Голль Гадаадын хэрэгүүдэй министр Морис Кув де Мюрвиль болон бусад тусхай тушаалта хүнүүдтэй хамта гүрэн түрын хэрэгээр Советскэ Союзда июниин 20-до аяншалжа ерэбэ.

Энэ аяншалга совет-француз харилсаа хүгжөөхэ замдахи шэнэ шухала шата болохо байна. Социалис оронуудтай, хамагай түрүүндэ, Советскэ Союзтай экономическа, научно-техническэ, соёл культурын холбоо үргэдхэхые эрмэлзэжэ байһанаа Францийн правительство һүүлэй үедэ элирхэйлэн мэдүүлһэн байна. Франци хадаа нэгэ талын—имагтал баруунай тала бариһан—экономическа харилсаагаа хүгжөөлгэһөө арсаха, Европодохи шахардуу шанга байдал һуларуулха хүсэлэнтэй.

Францийн правительствын гадаадын политика һүүлэй үедэ ямар байгааб гэхэдэ, уласхоорондын оршондо улам бүри бэеэ даанхай байха эрмэлзэлгэдэ тааруу шиидхэбэринүүдые абаһан, ябуулгануудые хэһэн байха юм. Мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи байдалда бодотоор сэгнэлтэ үгэхэдөө, тусхайлбал, Францийн правительство Хойтоатлантическа союзай (НАТО) сэрэгэй организациһаа гараха гэжэ шиидээ. Америкын Холбоото Штадуудай булюу байдал ээлдэг энэ баруунай бүлэглэл соохи гурим үнинэй хуушараа гэһэн тобшолол Францийн правительство хэһэн байгаа. Гэбэшье союзые шэнэдхэн хубилгаха зорилгоор Францийн хэһэн һэдэлгэ урагшагүйдөө. Тиигээд байхадань, 1966 оной июлиин 1-һээ Францийн сэрэгүүд НАТО-гой командованиин мэдэлдэ байхаяа болибо гэжэ тэрэ мэдүүлһэн байха юм. Энэ шиидхэбэринь НАТО-гой гэшүүдэй дунда сошордолго гаргаа, Вашингтоной һанаа зобоогоо, хорынь бусалгаа. Тэрэ байтагай, газар дээрэнь байһан бүхы штабууд болон американ баазануудые гаргаха эрилтэ Франци хэһэн байха юм.

Хойтоатлантическа союзтай оройдоошье холбоогүй болохые Франци хүсэнэгүй. Сэрэгэйнь организациһаа гараха зуураа, НАТО-гой гэшүүн зандаа үлэхые, тэндэ политическэ таллаараа улам бүри бэеэ даанхай болохые Франци эрмэлзэнэ.

Национальна суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвиль Францийн правительствын хараа бодолые иигэжэ тодорхойлоо: НАТО-е хубилгаха тухай хэлсээ хэхэ гээшэ бүтэхэгүй хооһон оролдолго болохо байна. Юуб гэхэдэ, НАТО-гой бии байһан ушар США-да таарамжатай. США хадаа Европо түби дээрэ имагтал экспедиционно корпусуудые барижа байна. Харин Францийн байдал тад ондоо бшуу. Тэрэнэй газар дээрэ НАТО-гой хоёр гол верховно командовани, бүлэг олон командна пунктнууд, холбоо барисаанай түхеэрэлгэнүүд, аэродромууд, материально-техническэ хангалгын албан газарнууд бии байна бшуу. Эдэ бүгэдэ Америкын Холбоото Штадуудта хамаадана гээд тэрэ хэлээ. «Францийн правительство өөрынгөө шиидхэбэри гаргахадаа, өөрынгөө зөөриин хэм хэмжээе, мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриие бүриноор хараадаа абаһан байна» гээд министр хэлээ.

Штабууд болон баазануудые францһаа хайшань абаашаха тухай асуудал НАТО-гой гэшүүдэй дунда мүнөө үедэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байнхай. НАТО-гой главна командованиие өөрынгөө газар дээрэ байлгахые Бельги США-гай баалалтаар зүбшөөһэн байна. Зарим баазанууд Голландида, НАТО-гой колледж Италида абаашагдахаар хараалагдана. Теэд эдэ оронуудта хэншье баярлаа баясаагүй, харин эдэ сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые байрлуулгаһаа уламжалан гараха аюул тушаа арадуудынь һанаа сэдьхэлээ зобожо ороһон байна.

Хараа бодолоо гэршэлэн батадхахын тулада Франци иимэ баримтые дурдаа. США хадаа бүхы дэлхэйдэ аюул тохёолдуулжа болохоор шиидхэбэринүүдые гансаараа гаргана. Тэдэнэр вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй дайн байлдаа һүжэрөөгөөд, мүнөө тэрээнтэеэ орёолдошоод байхадаа, һанал сэдьхэлэй болон материальна дэмжэлгэ үзүүлхэ тухай НАТО-гой талаар өөрынгөө союзнигуудта эрилтэ хэнэ. Гүрэнэйнь аша туһада оройдоошье туһагүй энэ дайн байлдаанда оролсожо болохоор ябуулга хэхэһээ Франци арсана.

Холбоото Штадуудһаа дулдыданги бэшэ болохо гэһэн Францийн эрмэлзэлгэ экономическа политикаһаань харагдана. Тусхайлбал, Франци өөрынгөө финансова байдалые бэхижүүлээ. Валюта болгогдохо ёһотой алтанайнь нөөсэ 28.258 миллион франк (5.723,6 миллион доллар) болоо. Мүн гадаадынгаа үриие түргэнөөр түлэжэ байнхай. Доллар олоор нөөсэлһэнэй хэрэггүй гэжэ тоолодог дээрэһээ Франци тэдэниие алтаар һэлгэнэ.

Промышленна талаар хүгжэнги орон болгошо Франци хэн нэгэнэй зүгһөө харгалзалгые хүлеэхэгүй байна. 1958 онһоо 1963 он хүрэтэр Францийн национальна продукт саг үргэлжын тогтомол сэнгээр абажа үзэбэл 37 процентээр нэмээ. Францийн промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн 1958-1965 онуудай үедэ 43 процентээр нэмэһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ электротехническэ, авиационно, автомобильна промышленность, заводуудай түхеэрэлгэнүүдые бүтээлгэ, үнгэтэ металл абалга түргэнөөр хүгжөө. 1959 онһоо 1965 он хүрэтэр химическэ промышленностиин үйлэдбэри 85 процентээр нэмээ.

Промышленна талаар хүгжэнги бусад капиталис оронуудтай үрдилдөөтэ тэмсэлдэ хабаадажа шадахын тулада Францида научно-шэнжэлэлгын ажал ябуулгые хүгжөөлгэдэ Францийн правительство ехэ анхарал хандуулаа. «Шэнжэлэлгэнүүд ороной бэеэ даанхай байха гол шухала зүйл болоно» гээд национальна оборонын дээдэ институдай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ 1965 оной ноябриин 2-то үгэ хэлэхэдээ, премьер-министр Помпиду тэмдэглэһэн байна.

Франци электроникын талаар һүүлэй жэлнүүдтэ горитой амжалтануудые туйлаа.

Гадаадын дэлгүүр дээрэхи үрдилдөөтэ тэмсэлдэ Францийн промышленнигуудай хабаадалсаха эрхэ байдал һайжаруулхые эрмэлзэн, Францийн правительство хариин, илангаяа американ капиталай ороной экономикодо нэбтэрэн оролгые хизаарлаха гэжэ оролдоно. Хамта дээрээ Францида оруулагдаһан хариин капитал 5 миллиард доллар болоно. Тэрэнэй хахадынь американ капитал байха юм. 1965 оной эхинһээ хойшо энэ капиталай хойноһоо Францийн правительство бүри шанга хиналта тогтоонхой.

Экономическа, научно-техническэ болон соёл культурын холбооe бэхижүүлэн үргэдхэжэ, социалис оронуудтай өөрынгөө харилсаа хүгжөөхэ замда Франци һүүлэй үедэ шууд сэхээр ороо. Совет-француз харилсаанай таарамжатайгаар хүгжэлгэ Европодохи байдалда һайн нүлөө үзүүлнэ. Европын хэдэ хэдэн гүрэнүүд өөһэдынгөө политикые бэелүүлхэдээ, харилсаануудаа улам шахардуу шанга болгохогүйе, Европын хэрэгүүдээр хэлсээ баталха үндэһэ һуури бэдэрэн олохые эрмэлзэнэ. Тусхайлбал, Баруун болон Зүүн Европын оронуудай хоорондо бүри эдэбхитэй харилсаан һэргээгдэжэ байнхай. Эдэ оронуудай хоорондохи харилсаа холбоон, худалдаа наймаанай, научно-техническэ харилсаае үргэдхэлгэ Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ туһалха байна.

Үнгэтэ телевидени тухай совет-француз хоёр талын хэлсээнэй 1965 оной мартын 22-то баталагдаһан ушар энэ талаар ниитэ европейскэ харилсаа холбоо байгуулха зам нээжэ үгөө. Гүрэн бүхэнэй тэгшэ эрхэтэй байха, аша туһыень хүндэлэлгэдэ үндэһэлдэг, али алиндань ашагтай туһатай бусадшье харилсаа холбоон байгуулагданхай. Энээндэ наука болон техникэ, соёл культурын холбоон, замбуулинай дайдые хамтаараа шэнжэлэлгэ оролсоно.

1964 ондо СССР Франци хоёрой хоорондо баталагдаһан худалдаа наймаанай удаан болзоророй хэлсээн хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаа эрхилэлгые бүри эдэбхитэй болгохо гэһэн үүргэтэй юм. Советскэ Союз хадаа химическэ, целлюлозно, саахарай заводуудта, автомобиль бүтээлгэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые, электровозууд болон бусадые Францһаа худалдажа абадаг. Франци хадаа совет нефть, нефтепродукт, антрацит, хюреэдэһэн модо, машинна түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абадаг. Социалис оронуудта худалдажа болохогүй стратегическэ эд бараанууд гэдэгүүдэй ута списогүүдые өөрынгөө Баруун Европын союзнигуудта Америкын Холбоото Штадуудай олон удаан жэлэй турша соо баадхадаг байһанай һүүлээр худалдаа наймаа түргэнөөр үргэдхэхэнь бэрхэтэйшэг гээшэ даа. Зүгөөр түрүүшын алхамууд хэгдээ, худалдаа наймаан улам үргэнөөр эрхилэгдэдэг болохол байха. Советскэ Союз 1965 ондо 99,3 миллион түхэригэй эд бараа Францида худалдаа, тиихэдэ 102,9 миллион түхэригэй эд бараа Францһаа СССР абаһан байна.

Совет болон француз эрдэмтэдэй хоорондо үрэ ехэтэй холбоон тогтоогдонхой, соёл культурын харилсаан үргэдхэгдэнэ.

Совет-француз харилсаан, экономикын, наука болон техникын талаар хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоон саашадаа таарамжатай һайнаар хүгжэхэ гэжэ найдаха олон үндэһэ баримта бии. Ушарынь Франци Советскэ Союз хоёрой хоорондо ямаршье арсалдаата асуудалнууд байхагүй, арадуудынь хоорондоо хани ёһоной заншалта холбоо барисаатай. Советскэ Союз, мүн Франци Европодохи байдал гуримшуулхые, тэндэхи аюулгүй байдал хангахые, үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнуудые амгалан ёһоор гуримшуулхые эрмэлзэнэ.

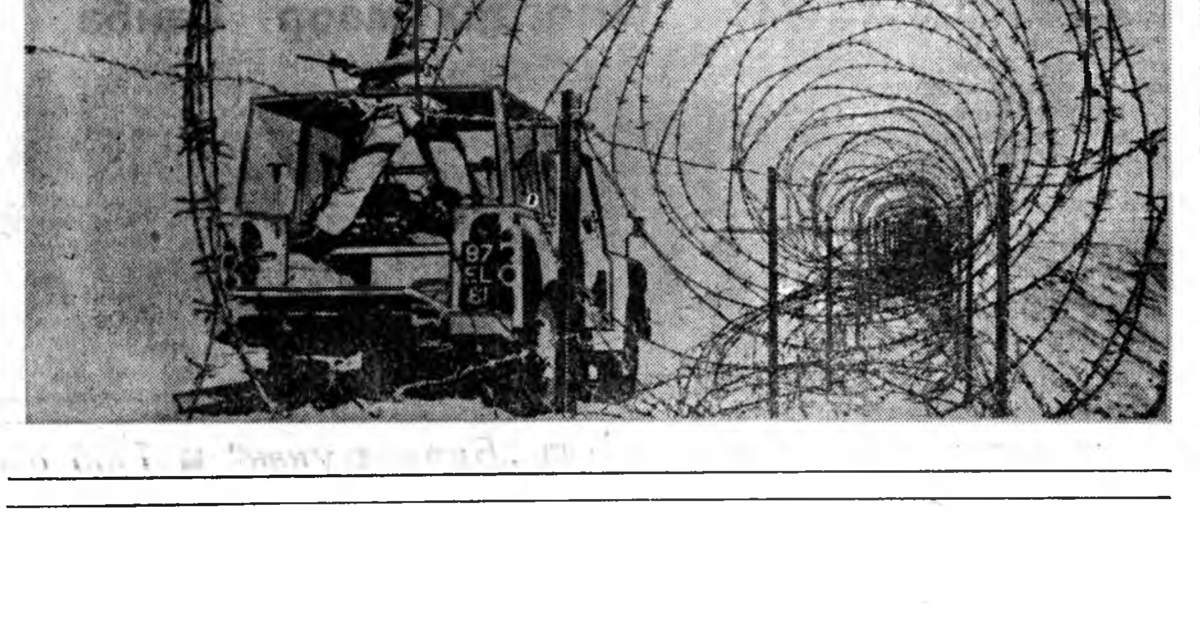
Национальна суглаанай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин заседани дээрэ июниин 9-дэ Францийн гадаадын хэрэгүүдэй министр Кув де Мюрвиль иигэжэ хэлээ: «Зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаануудай һайжаржа байһые анхаралдаа абан, нүгөө талаһаа амгалан зам, тайлбарилан хэлэбэл, бүхы хамаатай оронуудай хоорондо хэлсээ баталха гээшэ Европын асуудалнуудые шиидхэхэ гансахан лэ зам гэжэ һанагдажа байна, Зүүн Европын гүрэнүүдтэй харилсаагаа зөөлэрүүлэн һайжаруулха эрхэ байдал бии болгохые правительство оролдоно. Советскэ Союзда президентын аяншалжа ошохоёо байлга энэ талаар угаа ехэ удха шанартай».

Эдэ үгэнүүдыень, Советскэ Союзда Францийн Республикын президентын аяншалжа ерэлгые имагтал һайшаахаар байна. Советскэ Союзтай болон бусад социалис оронуудтай Францийн хамтадаа хүсэлэл оролдолго гаргалсаа һаань, Европодохи эб найрамдалда, аюулгүй байдалда имагтал туһа болохо байна.

В. СЫСОЕВА. (ТАСС).

АДЕН. Аравиин хахад аралай урда талын хубида Англиин эзэмдэгшэдтэ бэрхэтэй хэсүү болонхой. Колонизаторнуудай алалга хюдалгые шангадхахадань Аденэй партизанууд шэнэ байлдаануудые хэжэ харюусана. Гар аргаар бүтээгдэһэн бомбонууд полициин участогуудта, казарманууд соо, мүн Британска сэрэгэй баазын эзэлжэ байһан газарташье тэһэрдэг болоо. «Улаан шононууд» гэжэ англиинхидай нэрлэһэн партизанууд һуурин зоной зүгһөө эдэбхитэйгээр дэмжэгдэдэг. Шүбгэтэ шабын түмэрөөр хүреэлэгдэһэн, бронетранспортёрнууд болон мүнөөнэй эгээн һайн зэбсэгээр хамгаалагдадаг болобошье, колонизаторнууд хододоол айжа, түбэгшээжэ байдаг. Зураг дээрэ: Англиин харуулай бронетранспортер.

Камера Прессэй—ТАСС-ай фото.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1966 оной июниин 21.

Хилын саданаһаа

ТАСС хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаба

КАРАКАС, июниин 18. (ТАСС). Венесуэлэ тухай мэдээсэлнүүдые дамжуулха талаар габьяатай байһанайнь түлөө, тэрэшэлэн арадуудай өөрыгөө тодорхойлхо эрхые, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалые хамгаалха талаар ябуулга хэһэнэйнь түлөө Советскэ Союз Телеграфна агентствые Венесуэлын Журналистнуудай ассоциаци хүндэлэлэй дипломоор шагнаба.

Венесуэлын журналистнуудай ассоциаци политическэ үзэл бодолһоонь дулдыдуулангүйгөөр, Венесуэлын бүхы журналистнуудые өөрынгөө зэргэдэ нэгэдүүлдэг юм. «Дэлхэйн бүхы арадуудай хүсэл эрмэлзэлгэдэ тааруу үрэ ехэтэй ажал ябуулга ТАСС хэнэ» гээд ТАСС-ые шагнаха тухай ассоциациин шиидхэбэри соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

ТАШКЕНТЫН ХҮН ЗОНДО ВСМ-эй ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

ЖЕНЕВЭ, июниин 17. (ТАСС). Ташкент городой хүн зондо эльгээхэ бэшэгые Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советэй сессидэ хабаадажа байһан 350 түлөөлэгшэд баталан абаа. Газарай хүдэлэлгэһөө уламжалан аюултай тэмсэлые тэсэжэ гараһан, хойшолонгуудтайнь баатарлигаар тэмсэжэ байһан совет Узбекистанай ниислэлэй эрэлхэг зоригто эрхэтэдтэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет халуун амаршалга хүргэнэ гээд бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Индиин болон Пакистанай хүтэлбэрилэгшэдэй түүхэтэ зүблөөнэй амжалтые хангажа, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө эрхим туһа нэмэри оруулһан Ташкент город бүри гоё һайхан боложо, һуурин зониие, дэлхэйн бүхы нютагуудтахи ханинарыень баясуулха гэжэ хүсэд этигэжэ байһанаа 80 оронһоо энэ сессидэ хабаадажа байһан эб найрамдалай тала баригшад элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Хүгжэн һалбархыень, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта туйлахыень Ташкент городой хүн зондо, Узбегэй Республикын правительствада хүсэнэбди гээд бэшэгэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

Занзибарта барилганууд хэгдэнэ

ЗАНЗИБАР, июниин 18. (ТАСС). Хүдөө ажахын городок барилгын һуурида түрүүшын шулууе Танзаниин нэгэдэхи вице-президент, Занзибарай президент Абейд Каруме үсэгэлдэр табиба. Городок барилгадань ГДР туһаламжа үзүүлэлсэхэ байна.

ГДР-тэхи ханинарайнь туһаламжаар Занзибар городой захадань энэ жэлдэ олон байрын гэрнүүд баригдаа, тэрэшэлэн африкынхидай ажаһуудаг Нгамбо районд байрын шэнэ кварталай барилга эхилэнхэй. Болбосон зохид байрануудта таряашад болон хүдэлмэришэд орохо байна.

Урда Африкада газар хүдэлбэ

ПАРИЖ, июниин 18. (ТАСС). Наталь провинцида (Урда Африкын Республика), Басутолендын зүүн районуудта мүнөө үглөөгүүр эртэ гурбадурбэн баал хүсэтэйгөөр гурбан минутын турша соо газар хүдэлөө.

Франс-Пресс агентствын корреспондентын Иоганнесбургһаа мэдээсэһэнэй ёһоор газарай хүдэлхэдэ олон гэр гэмтээ. Хүнэй үхэһэн тухай мэдээн байхагүй.

ХЭМЭЛ ОДОНУУД НИИДЭҺЭЭР

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Найман хэмэл одотой ракетын гурбадахи шата «Титан-3» гэжэ ябуулагша-ракетээр июниин 17-до табигдаһанайнгаа һүүлээр, 8 минутын үнгэрөөд байхада газарай нюрууһаа эгээн холонь 115 милиин, эгээн дүтэнь 104 милиин забһарай замда хэмэл одонуудтаяа хамта гараа. Удаань газарай нюрууһаа эгээн холонь 21.000 милиин, эгээн дүтэнь 111 милиин шата дамжалгын замда гаргаха зорилгоор 3-дахи шатын двигатель дахяад хүдэлгэгдөө.

Энэ замай эгээн дээдэ захада гараад ябахадань, газарай экваторһаа 21.000 миль холо түхэреэн замаар дабшахын тулада двигателиинь гурбадахяа хүдэлгэгдэхэ байна. Хожомшог болоһон хойно 20.940 миль тухай дээгүүр газарые түхэреэлэн тойрожо тус тустаа ниидэхын тулада контейнер сооһоо хэмэл одонууд табигдажа эхилхэ. Эдэ хэмэл одонууд 12 шахуу сүүдхын турша соо газарые нэгэ удаа тойрохо байна. Ниидэлгынь түргэн удаанай тиимэ ехэ илгаатай бэшэ байһан дээрэһээ хэмэл одонууд 3 һарын турша соо бэе бэеынгээ хоорондо адлирхуу зайтанууд боложо, бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха байна.

Хэмэл одонуудаар дамжуулан, хэлхеэ холбооной сеанснуудые үнгэргэхын тулада США-гай оборонын министерство Кемп-Робертстэхи (Калифорни штат), Форт-Диксдэхи (Нью-Джерси штат) ажаглалтын болон хэлхеэ холбооной саг үргэлжын станцинуудые, Баруун Германида, Гавайска болон Филиппинскэ аралнууд дээрэхи мобильнэ станцинуудые хэрэглэхэ юм. Британска аралнууд дээрэхи Англиин ажаглалтын болон хэлхеэ холбооной станцинууд эдэ туршалганuудта хабаадалсажашье болохо байна.

Хэмэл одон бүхэн 1,5 жэлэй турша соо алба хэхээр бодсоогдоно.

Гэм хэгшэ гар даабаряар табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). Джеймс Мередит гэгшые буудаһан Обри Норвелл хаалтаһаа табигдаба. Гэм хэһэн расистые үмөөрхэ баяшуул олдоо. Тэдэнэр гэмтые гар даажа абахын тулада 25 мянган доллар оруулһан байна.

Норвеллые хүсэдөөр сагааруулха зорилгоор адвокадуул мүнөө хэмжээнүүдые абажа байнхай.

Негрнүүдэй эрхэ сүлөөгэй түлөө аяншалга эхилһэн Джеймс Мередит гэгшые олон хүнэй хараһаар байтар июниин 6-да Норвелл буудажа шархатуулһан байгаа.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Н04472. Зак. № 502.